

Forsvarsdepartementet

Tildelingsbrev for Forsvaret 2021

18.12.2020

Innhold

1.	Innledning	2
2.	Helhetlig styring av forsvarssektoren	2
3.	Sikkerhets- og forsvarspolitiske rammer og føringer.....	3
4.	Hovedutfordringer og prioriteringer for Forsvaret 2021-2024.....	3
5.	Mål, styringsparametere og oppdrag for Forsvaret.....	4
	Effektmål 1: Norske suverene rettigheter og territoriell integritet er ivaretatt	4
	Effektmål 2: Alliert militær støtte er ivaretatt	4
	Effektmål 3: Sivilbefolkning, kritisk infrastruktur og sentrale samfunnsoppgaver er beskyttet	5
	Effektmål 4: Militær støtte til det sivile samfunn ivaretatt	5
5.1.	Resultatmål, styringsparametere og oppdrag	5
5.1.1.	Beredskap og evne til operasjoner i krise og krig.....	5
5.1.2.	Målrattede daglige operasjoner.....	8
5.1.3	Økt evne til samvirke	11
5.1.4	Langsiktig videreutvikling av Forsvaret	13
5.1.5	God situasjonsforståelse gjennom tilgjengeliggjort etterretning	23
6.	Øvrig rapportering og oppdrag	23
6.1	Personell og kompetanse	23
6.2	Forebyggende sikkerhet	23
6.3	Bærekraft.....	25
6.4	Internasjonale forpliktelser	25
6.5	Øvrige oppdrag.....	26
7.	Styring og kontroll i Forsvaret.....	26
8.	Fellesføringer	27
9.	Styringsdialog og frister i budsjettprosessen i 2021	27
9.1	Risikovurderinger og rapportering i 2021.....	27
9.2	Styringskalender 2021	27
10.	Budsjettrammer for 2021	28
10.1.	Føringer som følge av vedtak i Storting og regjering.....	29
10.2.	Økonomirapportering.....	30
11.	Delegering av fullmakter	30
11.1.	Merinntektsfullmakt.....	30
11.2.	Bestillingsfullmakter	30
11.3.	Fullmakt til å behandle erstatningskrav for tingskader	31
12.	Oversikt over tidligere tiltak, investeringer og beslutninger	31
13.	Statistikk.....	33
14.	Vedlegg	33

1. Innledning

Forsvarsdepartementet viser til Stortingets behandling av Innst. 87 S (2020–2021) til Prop. 14 S (2020–2021) og Innst. 7 S (2020–2021) til Prop. 1 S (2020–2021). Dette tildelingsbrevet skal leses i lys av nevnte stortingsdokumenter med tilhørende vedtak. Tildelingsbrevet presenterer Forsvarets økonomiske rammer og mål for 2021. Mål, styringsparametere, resultatkrav og oppdrag i dette brevet vil bestemme departementets oppfølging av Forsvaret i 2021. Endringer eller tillegg i oppdrag og tildelinger i løpet av året vil bli formidlet gjennom supplerende tildelingsbrev. Plangrunnlaget for 2022 og påfølgende år sendes til Forsvaret i eget brev. Plangrunnlaget vil gi ytterligere rammer for planleggingen av resterende del av langtidsperioden.

Forsvaret skal innrette virksomheten i samsvar med gjeldende lovverk og instruks, herunder regelverk for økonomistyring i staten og departementets instruks for Forsvaret. Instruksen beskriver ansvar og myndighet mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret, inkludert Forsvarets ansvar for samhandling og samordning med andre etater og virksomheter. Instruksen angir videre Forsvarets formål og faste oppgaver, og tildelingsbrevet må sees i sammenheng med denne.

Departementet understreker at tildelingsbrevet ikke er uttømmende for hvilke oppgaver Forsvaret skal utføre. Der ikke annet er sagt, forutsettes det at løpende virksomhet og tidligere gitte oppdrag videreføres i samsvar med gjeldende regelverk og oppdragsbeskrivelser. Det forutsettes også at Forsvaret løpende bistår departementet med oppdukkende behov innenfor etatens ansvarsområde.

Forsvaret har et selvstendig ansvar for å informere departementet om vesentlige risikoer og avvik i forhold til virksomhetens oppgaver slik de fremkommer av tildelingsbrev og instruks, og om nødvendig fremme forslag til mulige korrigerende tiltak, jf. pkt. 2.3.3 i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

2. Helhetlig styring av forsvarssektoren

Forsvarsdepartementet videreutvikler styringen i forsvarssektoren. Hensikten er at styringssystemet legger til rette for oppnåelse av samfunnsålet og at målene nås på den mest ressurseffektive måten. Dette innebærer blant annet at effektene etatene i sektoren skal levere er tydelig uttrykt og at målene og planene i etatene er koordinerte og avstemte. Videre skal etatene ha tilstrekkelig handlefrihet til å utvikle de beste løsningene for sin måloppnåelse. En forutsetning for dette er å styre på effekter og resultater, og i mindre grad aktiviteter og ressurser. Intensjonen er at styringsprosessene skal forenkles og bli mindre ressurskrevende.

Etatene mottar nå hvert sitt tildelingsbrev. Dette gjør departementet bedre i stand til å tilpasse styringen til etatenes egenart og risiko. Tildelingsbrevet har et annet omfang og format enn iverksettelsesbrevet etatene tidligere ble styrt på, med et tydeligere fokus på endringer og sentrale utfordringer for etaten i det kommende året.

Forsvarets samhandling med Forsvarsbygg og Forsvarsmateriell vil være et fokusområde i departementets styring i 2021. Forsvarssjefen gis et særskilt ansvar for å sørge for tilstrekkelig koordinering med leverandøretatene. Koordineringen må komme til uttrykk gjennom planlegging på tvers av etatene, samt i rapporteringen til departementet. I 2021 vil Forsvarsdepartementet igangsette et arbeid for å tydeliggjøre roller, ansvar og myndighet i sektoren. Forsvaret må påregne å bidra inn i dette arbeidet.

Forutsetningene for å styre mer overordnet er god rolleforståelse, avklarte myndighetsforhold, åpenhet i dialogen mellom departement og etat samt transparens i virksomhetsstyringen. Forsvarsdepartementet ønsker å bruke styringsdialogen til å underbygge læring, utvikling og forbedring i sektoren.

3. Sikkerhets- og forsvarspolitiske rammer og føringer

Forsvarskonseptet i Prop. 14 S (2020–2021) beskriver hvordan forsvaret av Norge skal innrettes slik at nasjonal og alliert innsats gir gjensidig forsterkende og samtidig effekt for norsk sikkerhet. Forsvaret av Norge skjer langs tre hovedlinjer: den nasjonale forsvarsevnen, det kollektive forsvaret i NATO og bilaterale forsterkningsplaner med nære allierte. De tre hovedlinjene må understøttes av et moderne og forberedt totalforsvar. Forsvaret av Norge er dermed en kontinuerlig innsats på og utenfor norsk territorium i fred, krise og krig.

Nasjonal forsvarsevne. Nasjonal forsvarsevne blir viktigere og behovet for nasjonale kapasiteter til operasjoner og tilstedeværelse hjemme og ute øker. Økt militært nærvær, også fra allierte, vil kreve mer av Forsvaret, og det er økte forventninger fra allierte til norsk evne til å håndtere og begrense konsekvensene av uønskede hendelser og episoder.

Kollektiv forsvarsevne. Kollektiv sikkerhet gjennom avskrekking og forsvar er NATO-alliansens viktigste oppdrag. Oppdaterte forsvars- og forsterkningsplaner for hele alliansens territorium er grunnfjellet i vår sikkerhetsgaranti. Alle allierte må bidra mer for å ivareta egen og andres sikkerhet.

Bilaterale forsterkningsplaner med nære allierte. Norge er avhengig av operativt samarbeid og forpliktende bilaterale avtaler for å få nødvendig støtte i en krise og væpnet konflikt. Slike avtaler utfyller og forsterker den nasjonale og kollektive evnen. Behovet og interessen for alliert forsterkning av og tilstedeværelse i Norge øker.

Totalforsvarsevne. Forsvaret av Norge langs disse tre hovedlinjene må understøttes av et moderne og forberedt totalforsvar som også styrker nasjonens motstandskraft og utholdenhet, samt reduserer sårbarheten mot sammensatte trusler eller annen sikkerhetstruende virksomhet. Totalforsvaret må ha evne til å understøtte nasjonal styrkestruktur og allierte forsterkninger samtidig.

4. Hovedutfordringer og prioriteringer for Forsvaret 2021-2024

Norge står overfor en ny sikkerhetspolitisk situasjon, og må i de nærmeste årene manøvrere i et sikkerhetspolitisk landskap preget av mer rivalisering mellom stormakter. I tillegg oppstår nye sårbarheter. For å kunne møte utfordringene sammen med NATO og våre allierte, trenger Norge et sterkt nasjonalt forsvar. Forsvaret av Norge ivaretas gjennom nasjonal innsats ute og hjemme, og tilrettelegging for alliert innsats i Norge og i våre nærområder. Kompleksiteten i trusselbildet krever at militære og sivile myndigheter samarbeider enda tettere enn tidligere. I tillegg er tempoet i den teknologiske utviklingen svært høyt. Norge må både kunne forsvare seg mot utfordringer og redusere sine sårbarheter som følger av teknologiutviklingen samt kunne utnytte teknologiens muligheter effektivt. For å møte en ny sikkerhetspolitisk situasjon, er det nødvendig at Forsvaret moderniserer sine kapasiteter og øker den operative evnen.

Forsvaret skal derfor i de nærmeste årene fase inn en rekke nye kapasiteter og gjennomføre flere store oppgraderinger av eksisterende kapasiteter. Dette vil bidra til å sikre teknisk og operativ relevans, og vil på sikt styrke Forsvarets operative evne og bidra til å tette gap mellom dagens struktur og kravene i NATOs kapabilitetsmål for Norge. Tiltak, investeringer og beslutninger som er fattet tidligere, jf. kapittel 12 i dette brevet, skal også videreføres og ferdigstilles.

Kompetanse er en grunnleggende forutsetning for styrking av Forsvaret, og Forsvaret skal i perioden 2021–2024 styrkes med flere ansatte og vernepliktige mannskaper innenfor prioriterte områder. Økt personellvolum vil gradvis gi styrket operativ evne, og bidra til økt nasjonal beredskap, reaksjonsevne og utholdenhet.

5. Mål, styringsparametere og oppdrag for Forsvaret

Forsvarets ni oppgaver er beskrevet i instruksen, og er Stortingets og regjeringens overordnede oppdrag til Forsvaret. Oppgavene skal løses innenfor det definerte ambisjonsnivået og fastlagte budsjettammer. Oppgavene er gjenspeilet i Forsvarets effektmål, som samsvarer med de fire militærstrategiske målsettingene som er gitt til Forsvaret gjennom initieringsdirektivet for det operative planverket Arctic Guard. Evnen til å løse Forsvarets oppgaver vurderes gjennom rapportering på Forsvarets fire effektmål, samt i forsvarssjefens årlige vurdering av operativ evne.

Effektmålene er ikke kvantifiserbare, men danner utgangspunkt for å vurdere operativ evne relativt til de sikkerhetspolitiske omgivelsene. Status for effektmålene rapporteres som en del av rapport for andre tertial, slik at det sammenfaller i tid med Vurdering av operativ evne (VOE). I VOE vurderes målene opp mot Arctic Guard. Med utgangspunkt i den rådende sikkerhetspolitiske situasjonen vurderes den reelle operative evnen til å løse Forsvarets oppgaver, støttet av øvrige etater i sektoren og totalforsvaret.

Rapporteringen på resultatmålene skal angi hvorvidt Forsvarets operative evne utvikles i henhold til politisk vedtatt og finansiert operativ ambisjon, jf. Prop. 14 S (2020–2021).

FD ber Forsvaret ta initiativ til å avklare forventninger knyttet til innretning og omfang på rapporteringen av effektmålene før første rapporteringstidspunkt.

Effektmål 1: Norske suverene rettigheter og territoriell integritet er ivaretatt

Forsvarets operative evne skal gjøre at kostnadene ved å true eller angripe Norges sikkerhet, territorium eller politiske handlefrihet fremstår uakseptabelt høye. Militær tilstedeværelse og evne til å gjennomføre høyintensive stridshandlinger over tid i en nasjonal eller alliert fellesoperativ ramme er sentralt for troverdig avskrekking. Regelmessig øving og trening, samt opprettholdelse av aktivitet på norske baser og militærleirer, demonstrerer evne og vilje til å håndheve suverene rettigheter og forsvare hele landet. Selv om større militære utfordringer må håndteres med allierte forsterkninger, skal Forsvaret kunne håndtere trusler på en troverdig måte, også før allierte involveres. Forsvaret skal kunne håndtere begrensede episoder, hindre at aktører får urettmessig adgang til norsk territorium og avverge at vitale samfunnsinteresser settes i fare. For å oppnå dette må Forsvaret ha evne til raske beslutninger basert på god situasjonsforståelse og tidlig varsling.

Effektmål 2: Alliert militær støtte er ivaretatt

NATO er kjernen i Norges evne til troverdig avskrekking. Nasjonal håndtering av kriser må sømløst kunne gli over til kollektivt forsvar hvis det skulle vise seg nødvendig. Forsvaret av norsk territorium mot alvorlige trusler, anslag og angrep skal kunne gjennomføres som integrerte allierte fellesoperasjoner ledet av NATO. Interoperabilitet og evne til samvirke med NATOs kommandostruktur og allierte styrkebidrag er derfor avgjørende. Forsvaret må også tilrettelegge for mottak og understøttelse av allierte forsterkninger. Planverk for mottak og integrering av allierte forsterkninger på norsk territorium må holdes oppdatert, øves og trenes.

Den kollektive forsvarsforpliktelsen er gjensidig og Norge må kunne stille norske styrker til kollektivt forsvar i bi- og multilateral innsats. Dette inkluderer å stille norske styrker til beredskap for NATOs hurtige reaksjonsstyrker, flernasjonale øvelser, beroligelsestiltak, kapasitetsbygging, preventive

stabiliseringsoperasjoner, mer tradisjonelle fredsbevarende operasjoner og fredsopprettende operasjoner. I ytterste konsekvens innebærer det å være klar til å operere med norske styrker under NATO-kommando, hvor som helst på alliertes territorier.

Effekt mål 3: **Sivilbefolkning, kritisk infrastruktur og sentrale samfunnsoppgaver er beskyttet**

Et mer uoversiktlig og uforutsigbart trusselbilde reduserer skillet mellom samfunnssikkerhet og statsikkerhet, og øker de gjensidige avhengighetene. Forsvaret skal kunne bidra til å avberge at vitale samfunnsfunksjoner settes helt eller delvis ut av spill i en uavklart situasjon under terskelen for væpnet konflikt. For å verne Norge og norske verdier og interesser kreves evne til strategisk kommunikasjon og til å forsvare seg mot kommunikasjonsrelaterte trusler.

Effekt mål 4: **Militær støtte til det sivile samfunn ivaretatt**

Forsvaret skal, som en del av totalforsvarsordningen, kunne bistå og støtte det sivile samfunn med å forebygge og håndtere terrorangrep og annen alvorlig kriminalitet, ulykker og naturkatastrofer. Forsvaret har også en særskilt myndighet og ansvar innenfor ressurskontroll og annen myndighetsutøvelse til havs, samt grenseoppsyn langs den norsk-russiske grensen og til konsekvenshåndtering mot irregulære anslag mot norsk kontinentalsokkel, norske fartøy og fartøy i norske territorialfarvann. Samtrening med sivile etater er viktig for å sikre at totalforsvarskonseptet fungerer. Alle Forsvarets tilgjengelige ressurser skal kunne bistå i sivil krisehåndtering, avhengig av den faktiske situasjonen og sivile myndigheters behov. Imidlertid skal ikke militære kapasiteter bli bundet for sivil beredskap på en måte som går ut over den militære beredskapen.

5.1. Resultatmål, styringsparametere og oppdrag

Forsvarets effekt mål er, som beskrevet, den overordnede samfunnseffekten etaten skal oppnå. Resultatmålene som her følger er uttrykk for ambisjonen innenfor strategisk viktige områder som Forsvarsdepartementet vil ha fokus på i løpet av gjennomføringsåret. Det presiseres at status for resultatmålene og tilhørende styringsparametere skal vurderes og rapporteres i henhold til politisk vedtatt og finansiert operativ ambisjon og struktur, jf. Prop. 14 S (2020–2021).

Det bes om rapportering på resultatmålene i alle tertialrapporter. Rapporteringen på resultatmålene skal gi en kortfattet og overordnet vurdering av måloppnåelse, i henhold til beskrivelsen under hvert mål.

Styringsparametere som fremgår innunder hvert resultatmål skal fungere som indikatorer for å belyse måloppnåelse av resultatmålene. De er ikke mål i seg selv, men inneholder vesentlige politiske føringer og krav til etaten. Der det foreligger resultatkrav innunder styringsparametere, representerer disse en målbar og konkret ambisjon for 2021. I tillegg følger det her også enkelte konkrete oppdrag. Disse er uttrykk for spesifikke politiske føringer eller identifisert risiko innenfor Forsvarets ansvarsområde.

Dersom måloppnåelsen ikke er tilfredsstillende skal det redegjøres for hva avviket skyldes og det skal rapporteres iverksatte og planlagte tiltak for å lukke avviket samt forventet tid for måloppnåelse. Ved vesentlige avvik skal det rapporteres så snart som mulig etter at avviket er oppdaget.

5.1.1. Beredskap og evne til operasjoner i krise og krig

Resultatmål 1	Beredskap og evne til operasjoner i krise og krig
Rapportering	Første, andre og tredje tertialrapport
Beredskapsklare avdelinger er fundamentet for god evne til operasjoner i krise og krig. Forsvarets evne til å respondere hurtig og adekvat i aktuelt operasjonsområde skal derfor videreutvikles innenfor tilstedeværelse, reaksjonsevne og utholdenhet. <i>Tilstedeværelse</i> innebærer at Forsvaret befinner seg i det operasjonsområdet de med størst sannsynlighet skal operere i krise	

og væpnet konflikt. *Reaksjonsevne* innebærer at styrkestrukturen er klar innenfor kortest mulig tid og innenfor vedtatte og tilgjengelige ressursrammer. *Utholdenhet* innebærer at strukturen har tilgjengelig nødvendig understøttelse og forsyninger av alle klasser.

En beredskapsklar styrkestruktur fordrer tilfredsstillende status innenfor Komplette oppsettingsplan (KOP), personellberedskap, beredskapsplaner, materiellberedskap, forsyningsberedskap og treningsnivå. Det skal etableres et system for trening av reservistene som skal fylle strukturen i krise og krig. Når det gjelder forsyningsberedskap skal NATOs definisjoner og krav til utholdenhet relatert til reaksjonsevne legges til grunn, og være grunnlaget for rapportering.

Skjerpede klartider er sikkerhetspolitisk nødvendig. Klartidene skal derfor reduseres så mye som mulig innenfor gjeldende økonomiske og juridiske rammer. Forsvaret skal gjennomføre årlige beredskapstester av utvalgte strukturelementer for å verifisere at krav til klartider opprettholdes. Det vises til eget vedlegg om krav til klartider.¹

Innen rapporteringsfrist for første tertial vil FD ta initiativ til å få avklart konkrete og budsjettmessig realistiske resultatkrav innenfor beredskap, herunder klartider og utholdenhet.

Rapporteringen på målet skal vurdere status, prognose og utvikling i henhold til politisk vedtatt og ressursatt ambisjon, jf. Prop 14 S (2020–2021).

Styringsparameter 1	Beredskapsklare avdelinger
Rapportering	Andre og tredje tertialrapport
Rapporteringen på styringsparameteren skal angi om Forsvaret har beredskapsklare avdelinger i tråd med ambisjon i vedtatt langtidsplan.	
Status for beredskapsklar for styrkestrukturen skal angis for Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret, Heimevernet, Forsvarets Spesialstyrker, FOH, FSAN, CYFOR og FLO, med en vurdering av følgende:	
<ul style="list-style-type: none"> • personellberedskap, herunder en angivelse av bemannede stillinger som fyller stillingskrav • andel avdelinger med oppdatert og godkjent KOP • andel avdelinger med oppdatert og godkjent beredskapsplanverk • materielltilgjengelighet • EBA-tilgjengelighet • forsyningsberedskap • treningsnivå skal angis som en skjønsmessig vurdering relativt til gjeldende klartider	
Totalvurderingen skal angi hvor stor prosentandel av Forsvarets struktur som har status beredskapsklar iht. gjeldende klartider. Dette kan ikke være resultat av en ren matematisk tilnærming, men vil kreve en skjønsmessig vurdering utfra det enkelte strukturelements relevans og betydning i en fellesoperativ ramme.	
Resultatkrav:	
<ul style="list-style-type: none"> - Innen utgangen av 2021 skal det være etablert oversikt over lagerstruktur og forsyningsberedskap. - Innen utgangen av 2021 skal det være etablert nasjonalt lagringskonsept.	

¹ Klartidsvedlegg til dette tildelingsbrevet vil ettersendes senest innen 31. januar 2021.

Styringsparameter 2	Operasjonsutholdenhet
Rapportering	Andre og tredje tertialrapport
<p>Rapporteringen på styringsparameteren skal angi Forsvarets operasjonsutholdenhet, både totalt og for Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret, Heimevernet, Forsvarets Spesialstyrker, FOH, FSAN, CYFOR og FLO. Antall DOS skal øke i løpet av langtidsperioden.</p> <p>Status for operasjonsutholdenhet skal angis med en vurdering for styrkestrukturen. Rapportering på forsyningsstatus skal angi antall DOS tilgjengelig innenfor alle forsyningsklasser (unntatt Battle Decisive Munition, BDM). Status for BDM rapporteres også.</p> <p>Totalvurderingen skal angi status for Forsvaret som helhet.</p>	

Styringsparameter 3	Operativt planverk tilgjengelig
Rapportering	Tredje tertialrapport
<p>Rapporteringen på styringsparameteren skal angi om Forsvarets operative planverk er tilgjengelig, oppdatert, avstemt og harmonisert med allierte forsterkningsplaner. Forsvarets operative planverk skal beskrive hvordan Forsvarets kapasiteter skal benyttes for å forsvare Norge, i daglige operasjoner og gjennom hele konfliktspekteret fra fred til krig. Planverksarbeid er dynamisk av karakter og krever kontinuerlig revisjon for å være oppdatert og tilpasset den til enhver tid gjeldende situasjon. Operativt planverk omfatter underliggende planer til Beredskapssystem for forsvarssektoren (BFF), Arctic Guard (og tilhørende operative planer på underliggende nivåer), samarbeidsavtaler med politiet, og planverk for sikring av nøkkelobjekter herunder bistand til politiets objektsikring. I tillegg skal planverket være harmonisert mot Sivilt beredskapssystem, og det skal gjennomføres konsekvensvurderinger av tiltakene i Nasjonalt beredskapssystem.</p> <p>Status på styringsparameteren skal angis med en kvalitativ vurdering.</p>	
<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forsvarets operative planverk er oppdatert, avstemt og harmonisert både nasjonalt, i rammen av NATOs forsvarsplaner og bilaterale forsterkningsplaner, samt med tanke på gjensidig sivil-militær støtte i rammen av totalforsvaret. 	

Styringsparameter 4	Alliert mottak
Rapportering	Andre og tredje tertialrapport
<p>Rapporteringen på styringsparameteren skal angi om Forsvaret har evne til alliert mottak i tråd med vedtatt langtidspan. Kollektiv forsvarsevne i rammen av NATO er bærebjelken i norsk sikkerhetspolitikk. I tillegg er Norge avhengig av forpliktende bilaterale avtaler for å få nødvendig støtte i krise og væpnet konflikt. Dersom alliert unnsetning blir påkrevd, er det derfor avgjørende at Forsvaret har nødvendig evne til alliert mottak og understøttelse. Det er en ambisjon å styrke denne evnen i perioden 2021-2024. Blant annet skal det opprettes flere avdelinger med ansvar for mottak og fremføring av allierte forsterkninger. Disse må så langt mulig ha adekvat reaksjonsevne. I tillegg må Forsvaret ha tilgang på nødvendig beredskapskritisk infrastruktur og logistisk understøttelseskapasitet i rammen av totalforsvaret. Videre må planverk og prosedyrer for mottak av allierte forsterkninger holdes oppdatert, og det må skje øving og trening av mottak og understøttelse av allierte styrker.</p>	

I tråd med nasjonalt og alliert planverk, og koordinert med planverk basert på bilaterale avtaler, skal avdelinger fra allierte land også gis tilstrekkelig støtte under trening, øving og operasjoner i Norge og våre nærområder.

Status på styringsparameteren skal angis med en kvalitativ vurdering.

5.1.2. Målrettede daglige operasjoner

Resultatmål 2	Målrettede daglige operasjoner
Rapportering	Første, andre og tredje tertialrapport
<p>Gjennom daglige operasjoner hjemme og ute, skal Forsvaret bidra til å beskytte befolkningens trygghet og velferd, til å hindre væpnet konflikt og trusler mot vår og alliert sikkerhet, samt fremme internasjonal fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden. Den nasjonale evnen til daglige operasjoner og tilstedeværelse har økt betydning for å sikre norsk innflytelse på situasjonen i våre nærområder, og tydelig norsk tilstedeværelse vil bidra til å videreføre en mest mulig forutsigbar og stabil situasjon for militær aktivitet mellom nabolandene i regionen. Samtidig skal Norge gjennom bidrag til NATOs operasjoner fortsette å øke sitt bidrag til byrdefordeling i alliansen, jf. også resultatmål 3.</p> <p>Rapporteringen på målet skal vurdere status og utvikling i henhold til politisk vedtatt og ressursatt ambisjon, jf. Prop. 14 S (2020–2021). I tillegg gjennomføres ukentlig gradert muntlig presentasjon for Forsvarsdepartementets ledelse. Militære operasjoner både nasjonalt og internasjonalt har høy politisk sensitivitet, og det forutsettes at Forsvaret har fortløpende og tett dialog med Forsvarsdepartementet om utfordringer, hendelser eller endringer i status, prioriteter eller innretning. Herunder skal det i god tid i forkant av større multilaterale eller nasjonale øvelser fremsendes oppdatert budskapsplattform om øvelsen til departementet.</p>	

Styringsparameter 1	Nasjonale operasjoner
Rapportering	Andre og tredje tertialrapport
<p>Rapporteringen på styringsparameteren skal angi om Forsvaret har evne til å gjennomføre nasjonale operasjoner i tråd med vedtatt langtidsplan. Forsvaret skal kontinuerlig løse et bredt spekter av nasjonale fredsoperative oppgaver, og må derfor ha nødvendig evne til å planlegge, lede og gjennomføre aktiviteter knyttet til daglig virksomhet, styrkeoppbygging og operasjoner. Forsvarets aktivitet og tilstedeværelse skal prioriteres til områder med relevans, jf. det operative planverket og de til enhver tid gjeldende sikkerhetspolitiske behov.</p> <p>Hæren skal ivareta nasjonale fredstidsoppgaver som grense- og kongevakt. Luftforsvaret skal stille med kampfly på beredskap (QRA) til NATOs integrerte luftforsvar, ressurser på beredskap til støtte for politiet, helikopterstøtte til maritime kontraterroroperasjoner, drive søk- og redningstjeneste, og hindre luftbårne terroranslag. Sjøforsvaret skal ivareta en rekke nasjonale maritime fredstidsoppgaver, inkludert bidrag til kontraterroroperasjoner. Kystvakten skal fortsatt håndtere viktige oppgaver som suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse, og ha kontinuerlig tilstedeværelse i prioriterte områder. Heimevernet skal ivareta det territoriale ansvaret på vegne av sjef FOH, og blant annet løse oppgaver tilknyttet tilstedeværelse, situasjonsforståelse, objektsikring, styrkebeskyttelse, beskyttelse av sivilbefolkning og sivil-militær støtte og samarbeid. Forsvarets spesialstyrker skal kunne løse sine hovedoppgaver som i dag, herunder blant annet kontraterrorberedskap til støtte for politiet og gisselredning i utlandet. FLO, FSAN og sektorens aktører innenfor cyberdomenet skal tilrettelegge for understøttelse og etterforsyning av</p>	

fredsoperativ virksomhet og operasjoner, hvilket er helt sentralt for at Forsvaret skal kunne løse sine operasjoner til daglig.

Det er en ambisjon å styrke Forsvarets evne til å løse daglige nasjonale fredstidsoppgaver gradvis gjennom flere målrettede tiltak i 2021-2024. Bemanningsøkning i operative avdelinger er bare ett eksempel på slike tiltak. Dette skal blant annet bidra til økt militær aktivitet, tilstedeværelse og synlighet i prioriterte områder, herunder spesielt nordområdene.

Norske styrkebidrag til internasjonale operasjoner, multinasjonal innsats og stående NATO-styrker, må balanseres mot opprettholdelse av nødvendig evne til nasjonal innsats.

Samarbeidet mellom Forsvaret og politiet er over flere år forbedret gjennom en rekke tiltak. Samarbeidet skal ytterligere videreutvikles i 2021 gjennom dialog, forbedring av samarbeidsrutiner, øvelser og andre felles kompetansetiltak. Forsvarets helikoptre skal kunne bistå politiet ved ledig kapasitet. Redningshelikoptrenes rolle i kontraterrorberedskapen videreføres også med nye redningshelikoptre.

Evnen til åpen kommunikasjonsvirksomhet på alle nivåer, og evnen til å bruke informasjonsoperasjoner som en integrert del av militære operasjoner skal styrkes i forhold til dagens nivå. Dette innebærer bl.a. at integreringen av strategisk kommunikasjon i operativt planverk og operasjoner skal videreutvikles.

Rapporteringen skal gi en kvalitativ vurdering av hvorvidt:

- Det angitte minimum av Forsvarets kommando- og styrkestruktur er tilgjengelig med tilstrekkelig evne til å ivareta prioriterte fredsoperative oppgaver, støtte til sivil sektor og hurtig innsats for konfliktforebygging og episodehåndtering, i henhold til ambisjonene beskrevet i dette tildelingsbrevet.
- Forsvaret er i stand til å være til stede med relevante kapasiteter i prioriterte områder.
- Forsvaret har integrert strategisk kommunikasjon i operativt planverk og operasjoner.

Resultatkrav:

- Forsvaret skal etablere en normalsituasjon med økt nasjonal aktivitet og tilstedeværelse i Finnmark i 2021, herunder skal det gjennomføres årlige nasjonale fellesoperative aktiviteter for å øke evnen til fellesoperasjoner i Finnmark.
- Forsvarets tilstedeværelse for å utøve suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse i prioriterte områder skal i 2021 økes med vekt på nordområdene. Majoriteten av kystvaktens kapasitet skal anvendes i nord.

Styringsparameter 2	Internasjonale operasjoner og multinasjonal innsats
Rapportering	Andre og tredje tertialrapport
Rapporteringen på styringsparameteren skal angi om Forsvarets evne til å gjennomføre internasjonale operasjoner og multinasjonal innsats er i tråd med ambisjonen i vedtatt langtidsplan. Forsvaret skal kunne stille bidrag til internasjonale operasjoner, multinasjonal innsats og stående NATO-styrker. Evnen til internasjonal innsats med relevante og etterspurte operative kapasiteter skal opprettholdes.	
Aktiviteter som understøtter NATO og kollektivt forsvar, herunder deltakelse i NATOs hurtige reaksjonsstyrker (Very High Readiness Joint Task Force, VJTF), NATO Readiness Initiative (NRI) og stående maritime styrker (Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1) og Standing NATO Mine Countermeasure Group 1 (SNMCMG1)) skal prioriteres. Dette omfatter også norske bidrag til avskrekking og forsvar, som Enhanced Forward Presence (EFP), i tillegg til videreutvikling av NATO-planverk og øvelser, herunder planlegging og gjennomføring av CMX-øvelser.	

For å opprettholde evnen til å stille relevante operative kapasiteter, skal Forsvaret ivareta personellet som deltar i internasjonale operasjoner og deres familier.

Personell i internasjonale operasjoner skal være trent i å operere i områder med høy risiko for korrupsjon og brudd på krigens folkerett. Kompetanseutvikling om integritet i operasjoner og aktiviteter skal være del av utdanning, trening, øvelser og evaluering. Integritetsbygging skal inngå i alle deler av operasjoner, planverk og aktiviteter, i tråd med den bredde integritetsområdet innbefatter.

Rapporteringen skal gi en kvalitativ vurdering av hvorvidt:

- Forsvaret er i stand til å innfri den dimensjonerende ambisjonen vedrørende evne til å stille bidrag til internasjonale operasjoner, multinasjonal innsats og stående NATO-styrker som beskrevet i dette tildelingsbrevet.
- Forsvarets styrker i internasjonale operasjoner, multinasjonal innsats og stående NATO-styrker bidrar til å oppnå fastsatte politiske og strategiske målsettinger, og er i stand til å løse pålagte oppdrag i henhold til operative krav.

Oppdrag	Internasjonale operasjoner
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status på de enkelte punktene
<p><i>NATOs beredskapsstyrker og Cooperative Deployment</i> Forsvaret skal videreføre deltakelse i NRF, NATOs stående maritime styrker, eFP og IAP-Iceland. Forsvaret skal konsultere FD dersom deltakelse i operasjon Sea Guardian aktualiseres.</p> <p><i>Afghanistan</i> Forsvaret skal i 2021 videreføre spesialstyrkebidraget til RSM som i 2020. Forsvaret skal anbefale eventuell tilpasning av innsatsen i Afghanistan.</p> <p><i>Midtøsten</i> Forsvaret skal videreføre deltagelse i OIR. Forsvaret må være beredt på å justere innretning. Forsvaret skal være forberedt på deltakelse i NMI. Det skal gjøres løpende vurderinger og legges frem opsjoner og anbefalinger. Bruk av nordisk-baltisk samarbeid og samarbeid med andre allierte skal vurderes.</p> <p><i>Sahel</i> Forsvaret skal være beredt på deltagelse med personell i USA-ledet kapasitetsbygging i Niger og i rammen av Flintlock, og skal legge frem anbefaling for praktisk innretning.</p> <p><i>Andre internasjonale operasjoner og programmer</i> Forsvaret skal videreføre deltakelse i UNTSO, MFO, UNMISS og MINUSMA som i 2020. NORTAD III skal deployeres til MINUSMA med overtakelse av oppdraget fra Portugal i desember 2020, med C-130 FOC i Mali fra senest medio januar 2021 og til overlevering av oppdrag til Portugal i siste halvdel av mai 2021. Kapasitetsbygging i Bosnia-Herzegovina, Georgia, Montenegro, Nord-Makedonia, Kosovo, Albania, Serbia og Ukraina videreføres i tråd med bilaterale planer.</p> <p>Norge har på nåværende tidspunkt ingen bidrag i EU-operasjoner. I lys av et mulig tettere sikkerhetspolitisk samarbeid mellom Norge og EU i årene som kommer, skal Forsvaret på etterspørsel være forberedt på å vurdere bidrag til EU-operasjoner.</p>	

Oppdrag	Kvinner, fred og sikkerhet
Rapportering: Årsrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>I tråd med regjeringens handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet 2019–2022 skal Forsvarets operasjoner planlegges og gjennomføres på en slik måte at de også ivaretar både beskyttelse av kvinner, og kvinners deltakelse. Forsvaret skal vektlegge et kjønnsperspektiv i både planleggings- og gjennomføringsfasen. Relevante tiltak i regjeringens handlingsplan skal følges opp i form av konkrete aktiviteter.</p>	

5.1.3 Økt evne til samvirke

Resultatmål 3	Økt evne til samvirke
Rapportering	Første, andre og tredje tertialrapport
<p>Rapporteringen skal angi Forsvarets evne til samvirke generelt og fellesoperativ samhandling spesielt, både i en nasjonal, alliert og sivil-militær ramme. Forsvarsevnen avhenger av godt samvirke mellom mange ulike instanser og aktører. Som beskrevet i forsvarskonseptet skjer forsvaret av Norge langs tre hovedlinjer; den nasjonale forsvarsevnen, det kollektive forsvaret i NATO og bilaterale forsterkningsplaner med nære allierte (understøttet av totalforsvaret). Innsatsen langs disse linjene må skje i et tett samspill, ettersom de står i et gjensidig avhengighetsforhold til hverandre og har gjensidig forsterkende effekt. Det er den kombinerte effekten av innsatsen langs disse hovedlinjene som utgjør vår samlede forsvarsevne. Ambisjonen om å styrke samvirkeevnen må forstås helhetlig og i hele konfliktspekteret. Det moderniserte totalforsvarskonseptet omfatter gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn i den hensikt å oppnå effektiv samordning og utnyttelse av samfunnets samlede ressurser i hele krisespekteret fra fred til krig. Dette er en forutsetning for gjensidig støtte og effektivt samvirke i den mest krevende delen av konfliktspekteret.</p> <p>Norge skal være en troverdig alliansepartner som tar sin del av byrden og bidrar til at NATOs forsvarsevne og troverdighet som forsvarsallianse opprettholdes. Det er derfor en ambisjon at utviklingen av Forsvaret i størst mulig grad bidrar til å oppfylle nasjonalt aksepterte NATO-kapabilitetsmål, og at Forsvarets evne til å operere mer integrert med NATOs og nære alliertes kommandostruktur videreutvikles. Slik vil Forsvaret bidra til at Norge oppfyller sine forpliktelser til det kollektive forsvaret av NATO.</p> <p>Godt samvirke i fred, krise og krig fordrer evnen til å gjennomføre fellesoperasjoner, inkludert med allierte samarbeidspartnere og aktørene i totalforsvaret. Styrking av samvirkeevnen i en fellesoperativ ramme må vektlegges spesielt fordi vår nasjonale evne til konfliktforebygging og -håndtering i våre nærområder ikke primært utgjøres av enkeltkapasiteter, men av Forsvarets samlede ressurser. Evnen til fellesoperativ samhandling, både i en nasjonal, alliert og sivil-militær dimensjon, avhenger av kommando- og kontrollsystemer som virker effektivt, både i den militære kommandolinjen, opp mot NATO og med samarbeidspartnere i totalforsvaret.</p> <p>Rapporteringen på målet skal vurdere status, prognose og utvikling i henhold til politisk vedtatt og ressursatt ambisjon, jf. Prop. 14 S (2020–2021).</p>	

Styringsparameter 1	Samhandling totalforsvaret
Rapportering	Tredje tertialrapport
<p>Det moderniserte totalforsvarskonseptet omfatter gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn i den hensikt å oppnå effektiv samordning og utnyttelse av samfunnets samlede ressurser i hele krisespekteret fra fred til krig. Denne støtten omfatter også allierte styrker under trening og operasjoner i Norge. Samvirke i rammen av totalforsvarskonseptet er</p>	

avgjørende for nasjonens samlede forsvarsevne, og må derfor planlegges og øves i fredstid. Det er spesielt viktig å identifisere behovet og utvikle planer som sikrer nødvendig sivil støtte i form av varer, tjenester og tilgang til infrastruktur for hele den nasjonale styrkestrukturen og allierte forsterkningsstyrker samtidig. Dette er en forutsetning for gjensidig støtte og effektivt samvirke i den mest krevende delen av konfliktspekteret. Likeledes er evne til gradert kommunikasjon med prioriterte sivile samarbeidspartnere avgjørende for gjensidig støtte og samarbeid, og må derfor utvikles videre.

Resultatkrav:

- Fellesoperativ øvingsaktivitet sammen med relevante aktører i totalforsvaret skal gjennomføres og evalueres årlig.

Styringsparameter 2	Alliert samvirke
Rapportering	Andre og tredje tertialrapport
<p>NATO utgjør tyngdepunktet i vår evne til avskrekking. Forsvar av norsk territorium mot alvorlige trusler, anslag og angrep gjennomføres som integrerte allierte fellesoperasjoner ledet av Norge, NATO eller bilaterale styrkekomponenter, der norske styrker inngår i en bred alliert innsats. Fra det tidspunkt alliert forsterkningsplanverk aktiveres kommer allierte operasjoner til å bli ledet av NATOs kommandostruktur. Forsvarets kommando- og kontrollstruktur må kunne samvirke med denne og samtidig være i stand til effektiv ledelse av nasjonale styrker som ikke avgis til NATO. Interoperabilitet og evne til samvirke med NATOs kommandostruktur og andre allierte styrkebidrag er derfor avgjørende. Forsvaret skal så langt som mulig være alliansetilpasset og følge NATO-standarder, i tillegg til å prioritere tett koordinering med NATOs kommandostruktur med betydning for forsvaret av Norge. Forsvaret skal arbeide for økt alliert tilstedeværelse og deltakelse på øving og trening i Norge. Forsvaret skal støtte også FMA og FB i planlegging og gjennomføring av NATO fellesfinansierte NSIP-prosjekter.</p> <p>Ved operativt samarbeid utover NATO-rammen skal særlig USA og Storbritannia, foruten Nederland, Tyskland og Frankrike prioriteres. Forsvaret skal også videreføre et aktivt forhold til EU, herunder bidra til et komplementært og godt forhold mellom NATO og EU, samt opprettholde en tett dialog med FN om innretning på og modernisering av FNs fredsbevarende operasjoner innenfor prioriterte områder.</p> <p>Det bilaterale forsvarssamarbeidet med Russland er suspendert inntil videre. Forsvaret skal gjennomføre bilaterale samarbeidsaktiviteter med Russland innenfor skjermede deler av det bilaterale forsvarssamarbeidet (Kystvakt, grensevakt, søk og redning og INCSEA-avtalens mekanismer). Forsvaret skal bidra til opprettholdelsen av bilaterale militære kommunikasjonskanaler mellom FOH og den russiske Nordflåten og mellom SITSEN og det nasjonale russiske ledelsessenteret i Moskva.</p> <p>Samarbeidet mellom de nordiske land skal videreutvikles innenfor fred, krise og krig som et supplement til samarbeidet med nære allierte, på områder som gagnar norske interesser. For å bidra til mest mulig omforente norske budskap i sektorens internasjonale engasjement, skal Forsvaret gå i dialog med departementet i for- og etterkant av viktige bi- og multilaterale møter og besøk.</p>	
<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Øke den bilaterale og flernasjonale aktiviteten i Norge og norske nærområder med prioriterte allierte i alle forsvarsgrener sammenlignet med 2020. - Fellesoperativ øvingsaktivitet skal prioriteres, og det skal gjennomføres minimum en større øvelse i nordområdene årlig. Øvelsen skal evalueres og resultatene rapporteres til FD. 	

Oppdrag	Internasjonal deltakelse
Rapportering: Andre tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
Forsvaret skal delta i britiskledede Joint Expeditionary Force (JEF). Forsvaret skal videre bidra inn i European Intervention Initiative (EI2) og tyskledede Framework Nations Concept (FNC) på områder som gagnar norske interesser. Forsvaret skal delta med personell i Nato Airborne Early Warning and Control (NAEW & C), Strategic Airlift Capability (SAC), Alliance Ground Surveillance (AGS) og Multi Role Tanker Transport (MRTT).	

Oppdrag	Internasjonale stillinger
Rapportering: Andre tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
Forsvaret skal støtte Forsvarsdepartementet i arbeidet med en helhetlig plan for tilpassing av internasjonale stillinger til Forsvarets personellstruktur.	
Forsvaret skal aktivt søke å identifisere og bemanne stillinger i NATOs kommandostruktur og organisasjon, med særlig vekt på hovedkvarterene JFC Norfolk, MARCOM og JFC Brunssum.	
Forsvaret skal videreføre oppdrag om reduksjon av antall internasjonale stillinger innen 2025 jf. tidligere gitte oppdrag i PET 10 og 14 til IVB LTP 2017–2020. For å oppnå en balansert personellstruktur skal Forsvaret ivareta ambisjonen om å øke andelen spesialister (OR) i internasjonale stillinger. Innen utgangen av 2025 skal antallet offiserer i internasjonale stillinger ned mot om lag 200.	

Oppdrag	Øvelser
Rapportering: Andre tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
Forsvaret skal forberede øvelsen Cold Response 22 som en operativ test av evnen til alliert mottak, integrering av kapasiteter fra flere land under felles kommando og samhandling med totalforsvaret. Forberedelsene skal inkludere en plan for evaluering av øvelsen.	

5.1.4 Langsiktig videreutvikling av Forsvaret

Resultatmål 4	Langsiktig videreutvikling av Forsvaret
Rapportering	Første, andre og tredje tertialrapport
Forsvaret skal planlegge og gjennomføre implementeringen av politisk besluttet struktur- og kapabilitetsutvikling av etaten, koordinert med leverandøretatene i sektoren og NSM. Videre bes Forsvaret om å rapportere på avvik fra sin plan for utviklingen av etaten, både med fokus på ressurser, tid og ytelse for struktur- og kapabilitetsutviklingstiltakene for Forsvarets operative evne for tiltak i perioden frem til 2028. Rapporteringen forventes å ha et DOTMLPFI-perspektiv ² . Utover beskrevne rapporteringskrav må Forsvaret også påregne å bistå med rapportering til NATO i løpet av 2021.	

² Med DOTMLPFI-perspektiv menes at rapporteringen forventes å dekke elementene doktrine, organisasjon, trening, materiell, ledelse, personell, fasiliteter og interoperabilitet.

Rapporteringen på målet skal vurdere status, prognose og utvikling i henhold til politisk vedtatt og ressursatt ambisjon, jf. Prop. 14 S (2020–2021).

Styringsparameter 1	Hæren
Rapportering	Første og tredje tertialrapport
<p>Hensikten med styringsparameteren er å vurdere Forsvarets implementering av strukturutvikling for Hæren i 2021. Dersom det er vesentlige avvik på planlagte forutsetninger og prognose for videreutvikling av Hæren, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.</p> <p>Ambisjonsjusteringer i tråd med politiske føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2021 skal etableringen av Jegerkompaniet være fullført. • Hæren skal starte forberedelsene med etablering av en Ingeniørbataljon, en Logistikkbataljon og en Transportbataljon som fellesavdelinger i Hæren basert på kombinasjon av videreføring og omorganiser eksisterende avdelinger i Hæren og tilførsel av nye kapasiteter. • Innen utgangen av 2024 skal Hæren ha innfaset nye artilleriskyts og ny artillerilokaliseringsradar. • Innen utgangen av 2025 skal Porsanger bataljon med støtteelementer være fullt etablert, samt at det kadrebaserte CBRN-kompaniet på Sessvollmoen skal kunne understøtte operasjoner for hele Forsvaret. • Fra 2025 skal Hæren innfase nye stridsvogner. • Innen utgangen av 2026 skal Hæren ha modernisert og innfaset pansrede kjøretøy, og ha innfaset bærbart luftvern og mobilt kampluftvern. • Inngen utgangen av 2026 skal det etableres en kadrebasert RSOM-bataljon, en kadrebasert tung ingeniørbataljon og en kadrebasert militærpolitibataljon som felleselementer for hele Forsvaret. • Fra 2026 skal hæren bygge opp den fjerde mekanisert manøverbataljon i Brigade Nord og innfase langtrekkende presisjonsild. • Innen utgangen av 2025 skal Finnmark landforsvar ha full operativ kapasitet. 	
<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jegerkompaniet skal være ferdig etablert i løpet av 2021. • Etableringen av et kadrebasert CBRN-kompani på Sessvollmoen startet i løpet av 2021, og ferdigstilles innen utgangen av 2025. • Legg til rette for at milepælene angitt i parameteren nås ved å påbegynne nødvendige tiltak i 2021. 	

Styringsparameter 2	Sjøforsvaret
Rapportering	Første og tredje tertialrapport
<p>Hensikten med styringsparameteren er å vurdere Forsvarets implementering av strukturutvikling for Sjøforsvaret i 2021. Dersom det er vesentlige avvik på planlagte forutsetninger og prognose for videreutvikling av Sjøforsvaret, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.</p> <p>Ambisjonsjusteringer i tråd med politiske føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2021 skal Sjøforsvaret lukke etterslepet av vedlikehold, anskaffelse av reservedeler og oppbygningen av beredskapsbeholdning som ble identifisert ved inngangen til langtidsplanen for 2017-2020. • Innen utgangen av 2021 skal KNM Maud være innført. 	
<p>Resultatkrav:</p>	

- Innføringen av KNM Maud fullført innen utgangen av 2021.
- Etterslep lukket av vedlikehold, anskaffelse av reservedeler og oppbygningen av beredskapsbeholdning.

Styringsparameter 3	Luftforsvaret
Rapportering	Første og tredje tertialrapport
<p>Hensikten med styringsparameteren er å vurdere Forsvarets implementering av strukturutvikling for Luftforsvaret i 2021. Dersom det er vesentlige avvik på planlagte forutsetninger og prognose for videreutvikling av Luftforsvaret, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.</p> <p>Ambisjonsjusteringer tråd med politiske føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2021 skal F-35 overta QRA fra Evenes og en luftvernstridsgruppe og baseforsvar skal etableres på Evenes. • Innen utgangen av 2022 skal NH90 være IOC og Sea King skal erstattes av AW101. • Fra 2022 skal luftromssensorer innføres og kampflyberedskap med F-35 iverksettes fra Evenes flystasjon. • Innen utgangen av 2023 skal DA-20 utfases og 717 skvadronen skal nedlegges. Videre skal P-3 Orion erstattes av P-8 Poseidon maritime patruljefly. P-8 skal oppnå full operativ kapasitet i løpet av 2025. • Fra 2023 skal NASAMS-systemet oppgraderes og anskaffelse av nye luftvernmissiler skal forberedes. • Innen utgangen av 2024 skal Kjevik legges ned og etablering av Luftforsvarets utdanningsvirksomhet på Værnes fullført. • Fra 2024 skal Bell 412 erstattes med en ny kapasitet som er bedre tilpasset spesialstyrkenes behov. Kapasiteten skal være innfaset innen utgangen av 2029. • Innen utgangen av 2025 skal F-35 oppnå full operativ kapasitet. • Utdanningsvirksomhet knyttet til baseforsvar i Luftforsvaret videreutvikles i Trøndelag, tilpasset Forsvarets organisasjon og struktur. 	
<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> - F-35 overtatt QRA fra Evenes i løpet av 2021. F-16 skal ivareta QRA fra Bodø ut 2021. - En luftvernstridsgruppe og baseforsvar etablert på Evenes i løpet av 2021. - Legg til rette for at milepælene som angitt i parameteren nås ved å påbegynne nødvendige tiltak i 2021. 	

Styringsparameter 4	Heimevernet
Rapportering	Første og tredje tertialrapport
<p>Hensikten med styringsparameteren er å vurdere Forsvarets implementering av strukturutvikling for Heimevernet i 2021. Dersom det er vesentlige avvik på planlagte forutsetninger og prognose for videreutvikling av Heimevernet, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.</p> <p>Ambisjonsjusteringer i tråd med politiske føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2021 ferdigstilles innfasingen av ny kjøretøy. • Fra 2022 skal Heimevernet styrke kapasiteten til desentralisert lagring. 	
<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Innfasing av nye kjøretøyer ferdigstilt i 2021. - Forberedelsene til å styrke kapasiteten til desentralisert lagring fra 2022 startet i løpet av 2021. 	

Styringsparameter 5	Forsvarets Spesialstyrker
Rapportering	Første og tredje tertialrapport
<p>Hensikten med styringsparameteren er å vurdere Forsvarets implementering av strukturutvikling for Forsvarets spesialstyrker i 2021. Dersom det er vesentlige avvik på planlagte forutsetninger og prognose for videreutvikling av Forsvarets Spesialstyrker, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.</p> <p>Ambisjonsjusteringer i tråd med politiske føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2024 skal Nasjonalt spesialoperasjonssenter være operativt. • Opprette en ny Special Operations Task Group (SOTG) i Marinejegerkommandoen med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon, med full operativ evne innen utgangen av 2026. 	
<p>Resultatkrav:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påbegynne nødvendige tiltak i 2021 slik at milepælene som angitt i parameteren nås. 	

Styringsparameter 6	Felleselementer
Rapportering	Første og tredje tertialrapport
<p>Hensikten med styringsparameteren er å gi FD grunnlag for å vurdere Forsvarets implementering av strukturutvikling av felleselementer i 2021. Dersom det er vesentlige avvik på planlagte forutsetninger og prognose for videreutvikling av felleskapasiteter, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.</p> <p>Ambisjonsjusteringer i tråd med politiske føringer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innen utgangen av 2022 skal milCERT være FOC. • Innen utgangen av 2023 skal Forsvaret utvikle Forsvarets leir på Kjeller med flyplass gjennom en gradvis frigjøring av arealet. • Innen utgangen av 2024 skal FOH styrkes med økt bemanning. • Frem mot 2028 skal evne til kommando og kontroll gjennom økt tilgang til satellittkommunikasjon videreutvikles. Forsvaret skal også øke tilgangen til rombasert maritim overvåkning gjennom nasjonal kontroll. • Innen utgangen av 2027 skal det etableres et sanitetsledelselement på bataljonsnivå i FSAN. • Innen utgangen av 2027 skal FSANs evakueringskapasitet styrkes. • Etableringen av en kadrebasert RSOM-bataljon startet i løpet av 2022. • Innen utgangen av 2021 etablert oversikt over lagerstruktur og forsyningsberedskap. • Innen utgangen av 2021 etablert nasjonalt lagringskonsept. • Innen utgangen av 2021 skal NLOGS være IOC som kadre for JLSG JFC NF. <p>Basert på en konkret vurdering av vesentlighet og risiko ønsker departementet en særskilt oppfølging av logistikkvirksomheten i Forsvaret i 2021. Forsvaret skal videreføre styrkingen av logistikkfeltet som ble påbegynt i forrige langtidsplan, og FD ber derfor om at Forsvaret i rapporteringen spesielt beskriver status for videreutviklingen av:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbeidet med å styrke produktivitet og leveranseevne av Forsvarets logistikkvirksomhet, herunder videreutvikling av Nasjonalt logistikkoperasjonssenter (NLOGS), Vertslandstøttebataljon, RSOM-bataljon og øvrige avdelinger i FLO. 	

<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidet med løsninger som fører til at nasjonens sivile logistikkressurser integreres i Forsvarets logistikkvirksomhet, for å kunne gjennomføre understøttelse av nasjonal styrkeoppbygging og mottak av allierte forsterkningsstyrker. • Arbeidet med å sikre at soldatene har retttidig, tilstrekkelig og forsvarlig personlig bekledning og utrustning.
Resultatkrav: <ul style="list-style-type: none"> - Påbegynne nødvendige tiltak i 2021 slik at milepælene som angitt i parameteren nås. - Etablere et dekningskart for kapasitet gjennom samlede logistikkressurser med tilhørende måltall for nasjonal understøttelse og alliert mottak ferdigstilt innen 2021. - Etablert oversikt over lagerstruktur og forsyningsberedskap innen 2021.

Styringsparameter 7	Investeringsprosjekter i henhold til tid, kostnad og ytelse.
Rapportering	Første, andre og tredje tertial.
<p>Forsvaret skal ha god styring av investeringsprosjektene det er gitt oppdrag om fra FD. Materiell- og EBA-prosjekter skal gjennomføres med en god balanse mellom tid, kostnad og ytelse og skal gjennomføres slik at prosjektene i gjennomsnitt holder seg innenfor styringsrammen som er gitt i oppdrag fra FD.</p>	
Resultatkrav: <ul style="list-style-type: none"> - Samlet sluttkostnad for porteføljen av ferdigstilte prosjekter siste år skal ikke overstige den samlede styringsrammen for de samme prosjektene. Dette skal måles mot opprinnelig mottatt gjennomføringsoppdrag fra departementet. Dersom prosjektets omfang senere er endret med tilhørende ny styringsramme, skal ny ramme legges til grunn. Ved ny ramme som følge av avvik skal opprinnelig styringsramme benyttes i målingen. Oppdrag som har fått justert styringsramme i nytt (oppdatert) gjennomføringsoppdrag skal kommenteres. - Andelen fullført overlevering til bruker i forhold til oppdragsfristene gitt i oppdrag fra FD skal minimum være 90 pst. - Alle prosjekter som ferdigstilles i løpet av 2021 skal ha oppnådd avtalt ytelse i gjennomføringsoppdrag. 	

Oppdrag	Understøtte porteføljestatus
Rapportering: Første, andre og tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Porteføljerapport
<p>Forsvaret skal hvert tertial hente inn rapporteringsgrunnlag fra prosjektene i porteføljen og sette sammen en sammenfattet porteføljestatus til departementet.</p> <p>Rapporten skal følge fastsatt mal av departementet. Rapporten skal ved siden av å inneholde kvantitativ, aggregert informasjon om porteføljen også inneholde analyser om årsaksforholdene knyttet til avvik og resultater, anbefalinger om tiltak for å redusere konsekvensene av avvik og eventuelt oppnå forbedringer i investeringsprosessen.</p>	

Oppdrag	Prosjektstatus
Rapportering: Første, andre og tredje tertialrapport.	Rapporteringsformat: Prosjektstatusrapport

Forsvaret skal hvert tertial rapportere status for prosjektene gitt i oppdrag av departementet, og sammenfatte en prosjektstatusoversikt til FD.

For materiellprosjektene er det tilstrekkelig å sikre at prosjektene er oppdatert i FID. For EBA-prosjektene skal det avgis en samlet rapport i henhold til fastsatt mal fra FD.

Rapporten skal inneholde kvantitativ informasjon om det enkelte prosjekt knyttet til fastsatte rammer, fastsatt plan, framdrift i tid og kostnad samt tids- og kostnadsprognose, de kritiske største usikkerheter med tilhørende årsaksforklaring og usikkerhetsreducerende tiltak og endringslogg. Rapporten skal dessuten inneholde korte forklaringer av årsaksforholdene knyttet til avvik og resultater.

Styringsparameter 8	Modernisering og effektivisering
Rapportering	Første, andre og tredje tertialrapport
<p>Formålet med modernisering og effektivisering i forsvarssektoren er å skape økt operativ evne og mer effektiv forvaltning.</p> <p>Flere sentrale forhold driver fram et behov for videre modernisering og effektivisering i sektoren. For det første skaper den akselererende teknologiutviklingen store muligheter for teknologidrevet innovasjon og digitalisering, men også nye sårbarheter. For det andre sammenfaller dette med at store deler av dagens IKT-portefølje er moden for utskifting i nær framtid. For det tredje bidrar styringsskiftet i sektoren til at roller, ansvar og myndighet utvikles i en retning der Forsvarssjefen innenfor noen områder får en tydeligere ledende eller koordinerende rolle ovenfor de andre etatene. For det fjerde skal forsvarssektoren gjennom målrettet forbedrings- og effektiviseringsarbeid frigjøre minst 1,9 mrd. 2020 -kroner innen utgangen av 2024 til å videreutvikle og styrke forsvarssektoren.</p> <p>Forsvaret skal øke evnen til å nyttiggjøre seg eksisterende og ny teknologi raskt for å øke operativ evne og modernisere og effektivisere virksomheten. Dette skal skje i tett samarbeid med de øvrige etatene og eksterne samarbeidspartnere.</p> <p>IKT er et virkemiddel for å bedre samhandlingen i Forsvarets operasjoner, samt effektivisere styrkeproduksjonen og forvaltningen i forsvarssektoren. Forsvaret skal evne å sette premisser for hvordan teknologi utnyttes til å videreutvikle blant annet prosesser, aktiviteter, beslutningsrutiner og organisering. Arbeidsformen må innrettes slik at Forsvaret tilpasser og utvikler doktriner, organisasjon, trening, materiell, ledelse, fasiliteter, kompetanse og interoperabilitet i parallell med utvikling og testing av IKT og digitale løsninger. Virksomhetsprogrammene MAST og MIME skal understøtte denne ambisjonen. Forsvaret skal sørge for at nødvendig sikkerhet bygges inn i IKT-løsningene og vedlikeholdes gjennom livsløpet.</p> <p>Digitaliseringsstrategien og IKT-strategien skal anvendes som grunnlag for å prioritere, evaluere og gjennomføre initiativer i beslutningsprosesser.</p> <p>Ved rapportering av parameteren skal det redegjøres for hovedinnhold, milepæler og risiko i FSJs plan for modernisering og effektivisering i sektoren (jf. oppdrag 2 under), herunder å realisere forutsatte gevinster inneværende år, og i perioden 2021-2024. Videre skal det også redegjøres for realisering av gevinster fra tiltaksområder som gjenstår fra forrige planperiode.</p> <p>Resultatkrav:</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - Forsvaret skal organisere og lede arbeidet med modernisering og effektivisering i forsvarssektoren, med støtte fra de andre etatssjefene. - Forsvaret skal etablere oppdatert gevinstplan for sektoren som sikrer realisering av minimum 1,9 mrd. kroner innen utgangen av 2024. - Forsvaret skal sikre en gevinstrealisering for sektoren i 2021 på minimum 200 mill. kroner.
--

Oppdrag	Organisering og ledelse av modernisering og effektivisering i forsvarssektoren
Rapportering: Første og tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Status, avvik, risiko og tiltak
<p>FSJ skal, med støtte fra de andre etatssjefene, organisere og lede arbeidet med modernisering og effektivisering i forsvarssektoren. Det skal legges til rette for at etatene benytter felles metodeverk og felles gevinstrealiseringsberegninger.</p>	

Oppdrag	Plan for modernisering og effektivisering
Rapportering: Første og tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Status, avvik, risiko og tiltak
<p>Det skal etableres en oppdatert gevinstplan for sektoren som sikrer realisering av minimum 1,9 mrd. kroner innen utgangen av 2024, og minimum 200 mill. kroner i 2021. Gevinstplanen skal også beskrive gevinster knyttet til forbedret samhandling i Forsvarets operasjoner og styrkeproduksjon.</p> <p>Til grunn effektiviseringskravet ligger FFI-rapport 19/01934, <i>Hvordan skape økonomisk handlingsrom i den nye langtidsplanen? Potensial for forbedring og effektivisering 2021–2024</i>. De fleste av effektiviseringstiltakene som er identifisert er etatsovergripende, og realisering av gevinstene forutsetter tett og systematisk samhandling i sektoren.</p> <p>Det er satt av omstillingsmidler for gevinstrealisering i perioden, og Forsvaret skal koordinere og fremsende behov for omstillingsmidler for etatsovergripende tiltak. Søknader fremmes FD fortløpende.</p> <p>I rapporteringen skal det særskilt redegjøres for områder hvor digitalisering bidrar til fornying og forbedring med gevinster for operasjoner, styrkeproduksjon og forvaltning.</p>	

Oppdrag	Realisering av IKT-strategien
Rapportering: Første og tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Status, avvik, risiko og tiltak
<p>Forsvaret skal realisere IKT-strategien for forsvarssektoren.</p> <p>I tråd med IKT-strategien skal det videreutvikles og implementeres en ny IKT-styringsmodell for forsvarssektoren. Ansvar, myndighet og funksjon for å utøve og videreutvikle den strategiske IKT-styringen i sektoren legges til forsvarssjefen, fra 1. januar 2021.</p> <p>Det skal redegjøres for hovedinnhold, milepæler og risiko for implementering av IKT-strategien i sektoren</p>	

Oppdrag	Virksomhetsutvikling gjennom program MAST og MIME
Rapportering: Første og tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Status, avvik, risiko og tiltak
Forsvaret skal etablere nødvendig kompetanse og kapasitet til å lede virksomhetsutvikling og digitalisering i forbindelse med program MAST og MIME i et sektorperspektiv.	

Oppdrag	Felles HR-leveransemodell
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>Forsvaret skal videreutvikle HR-området for å lykkes med riktig oppbemanning til rett tid og med rett kompetanse. Forsvaret skal lede arbeidet med sikte på å etablere en felles HR leveransemodell for sektoren som understøtter etatens behov for HR-tjenester i fred, krise og krig. Den strategiske og rådgivende kapasiteten innenfor HR skal profesjonaliseres og styrkes, herunder evnen til å dekke framtidig kompetansebehov gjennom datadrevne analyser og målrettede tiltak. Forsvaret skal etablere standardiserte, digitaliserte og kosteffektive transaksjonelle tjenester som leveres til alle etater og til alle brukergrupper, herunder ansatte, vernepliktige inne til førstegangstjeneste og reservister.</p> <p>Den nye leveransemodellen for HR skal være framtidsrettet, profesjonell, effektiv og understøttet av ledende teknologi. Leveransemodellen skal være operativ snarest mulig og senest innen 2025. Utviklingen innenfor HR-området må samordnes på tvers av etatene og med program MAST for å oppnå ønskede forbedringseffekter og tilstrekkelig sikkerhet.</p>	

Oppdrag	Innovasjons- og eksperimenteringsordningen
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
Forvaltning av Innovasjons- og eksperimenteringsordningen skal overføres fra Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) til Forsvaret fra 1. januar 2021. Ordningen skal sees i en fellesoperativ sammenheng og videreutvikles for å ivareta et mer helhetlig brukerperspektiv og effekt i form av rask implementering.	

Styringsparameter 9	Balansert personell- og kompetansestruktur
Rapportering	Første, andre og tredje tertialrapport
Hensikten med styringsparameteren er å vurdere hvorvidt den samlede personell- og kompetansestrukturen utvikles i tråd med forutsetningene i langtidsplanen. Rapportering på parameteren skal angi status for personell- og kompetanseutviklingen, og utnyttelsen av Forsvarets bemanningskonsepter. Dersom det er vesentlige avvik eller risiko knyttet til planlagte forutsetninger og prognose for personellvekst og videreutvikling av bemanningskonseptene, skal risikoen beskrives med foreslåtte tiltak.	

De operative kravene som stilles til styrkestrukturen skal være styrende for Forsvarets bemanningskonsepter. For å øke tilgangen på relevant kompetanse, skal Forsvaret videreutvikle og øke utnyttelsen av verneplikten, reservistordningen og samarbeidsordninger med allierte, næringslivet, sivile utdanningsinstitusjoner og andre sektorer.

Bemanningen og kompetansemangfoldet skal styrkes på utvalgte områder fra 2021 for å øke Forsvarets evne til oppgaveløsning. Total styrking skal være på 550 årsverk og 700 vernepliktige innen utgangen av 2024 og 2200 årsverk og 3000 vernepliktige innen utgangen av 2028. Det legges til grunn at inngående balanse 2021 for årsverk i Forsvaret er 16000.

Den økte bemanningen vil primært innebære flere spesialister og vernepliktige i førstegangstjeneste. I tillegg skal aktiviteten for reservistene i styrkestrukturen økes. Bemanningsøkningen skal bidra til en mer bærekraftig personell- og kompetansestruktur innenfor rammene av ordning for militært tilsatte (OMT).

For å lykkes med bemanningsøkningen må Forsvaret styrke evnen til å rekruttere og beholde personell. For å øke tilgangen på kompetanse og tilrettelegge for nødvendig kompetansemangfold, skal Forsvaret utnytte potensialet i OMT og utdanningssystemet og nyttiggjøre seg et bredt rekrutteringsgrunnlag og differensierte seleksjonsprosesser.

Forsvaret skal prioritere flertallet av stillingene mot operative enheter. I Hæren skal den økte bemanningen i hovedsak være i Brigade Nord og Finnmark landforsvar. I Luftforsvaret skal den økte bemanningen i hovedsak prioriteres til luftvern, baseforsvar og understøttelse av F-35. I Sjøforsvaret skal det blant annet legges opp til å styrke besetningene. FS skal styrke bemanningen i tråd med vedtatt struktur. For å styrke reaksjonsevnen og utholdenheten, skal Forsvaret i tillegg styrke evnen til ledelse og understøttelse. Forsvarets operative hovedkvarter skal derfor styrkes. Cyberforsvaret skal styrkes, blant annet med flere ansatte til Cybersikkerhetssenteret. FLO skal styrkes gjennom økt bemanning ved Nasjonalt logistikkcenter.

Den planlagte bemanningsutviklingen skal ses i sammenheng med nye investeringer og kapasiteter som fases inn, samt den videre utviklingen av Forsvarets utdanningssystem. For å opprettholde en balansert plan og helhetlig utvikling av forsvarssektoren, skal Forsvaret balansere bemanningsøkningen mot øvrige innsatsfaktorer og organisasjonens evne til kompetanseutvikling.

Forsvaret skal bidra i en evaluering av effekten av OMT i løpet av perioden. Evalueringen skal innrettes mot utviklingsområder for å øke effekten av ordningen innenfor gjeldende rammer.

Resultatkrav:

- Forsvarets bemanning styrket med 310 årsverk i 2021, i tråd med rammene og prioritene i langtidsplanen, herunder ti spesialiststillinger til Cyberforsvaret
- Påbegynne økningen av antall vernepliktige i førstegangstjeneste i 2021
- Målsetningen om balanse mellom offiserer og spesialister (30/70) videreføres
- Nødvendige tiltak for å identifisere og forvalte kompetansemangfoldet er identifisert og planlagt innen utgangen av 2021.

Oppdrag	Etablere en aktiv reserve i hele Forsvaret
Rapportering: Andre tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
Forsvarets styrkestruktur består av personell som er inne til daglig tjeneste og reservister som kan påkalles ved behov. For at reservistene skal utgjøre en relevant ressurs for nasjonal og	

internasjonal beredskap, må de øves jevnlig sammen med de som til daglig tjenestegjør i de operative avdelingene, slik at de kan være stridsklar i løpet av få dager. Denne innretningen av reserven innebærer en endring fra tidligere praksis og omtales som *aktiv reserve* etter Stortingets vedtak om en ny innretning for verneplikten og førstegangstjenesten i Hæren (Innst. 50 S (2017–2018) til Prop. 2 S (2017–2018)).

Forsvaret skal innføre en aktiv reserve i hele Forsvaret i tråd med vedtatte prinsipper for Hæren. Aktivitetsnivået i den aktive reserven økes gradvis fra 2021.

Oppdrag	Videreutvikling av førstegangstjenesten og verneplikten
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>For å opprettholde nødvendig operativ evne i avdelingene gjennom hele året, skal Forsvaret i videreutvikle førstegangstjenesten for hele Forsvaret, herunder ta grunnutdanningen ut av operative avdelinger og opprette en ny felles rekruttskole på Terningmoen. Førstegangstjenesten skal som hovedregel være 12 eller 16 måneder, og vernepliktige skal fordeles på innrykk over hele året. Forsvaret skal styrke rekrutteringen til spesialistkorpset lokalt i avdeling og rettet mot de vernepliktige som er inne til førstegangstjeneste. Det samme gjelder rekruttering med bakgrunn i geografisk tilhørighet. For å sikre Heimevernet tilstrekkelig tilgang på personell til områdestrukturen i hele landet skal Forsvaret videreutvikle påbegynte tiltak.</p>	

Oppdrag	Videreutvikling av utdanningssystemet
Rapportering: Andre tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>For å understøtte bemanningsøkningen i Forsvaret og utvikle nødvendig kompetansemangfold, skal Forsvaret styrke utdanningskapasiteten og produksjonen innenfor nivådannende utdanning gradvis fra og med 2021. Det skal legges til rette for konsolidering, optimalisering og ytterligere samordning av utdanning på tvers av sektorer, forsvarsgrener og driftsenheter. Kompetanseproduksjon i Forsvaret skal ses i sammenheng med den sivile kompetanseproduksjonen. Forsvaret skal som hovedregel ikke forestå utdanning som tilbys sivilt.</p> <p>Forsvaret skal øke kvaliteten, effektiviteten og relevansen i fag- og funksjonsutdanningen i hele Forsvaret. For å nå målet om en konkurransedyktig spesialistkarriere skal Forsvaret arbeide for kontinuerlig kompetanseutvikling for spesialistene. Forsvaret skal påse at utdanningen bidrar til å dekke Forsvarets kompetansebehov og den enkelte spesialists behov for formalisert kompetanse.</p> <p>I 2021 skal Forsvaret identifisere og planlegge nødvendige tiltak for å videreutvikle utdanningsystemet, inkludert læringsteknologi. I 2021 skal Forsvaret også identifisere og legge til rette for å utnytte potensialet for akkreditering av militær fag- og funksjonsrettet utdanning. Innen utgangen av 2024 skal Forsvaret oppnå minimum 30 pst. av begge kjønn i befalsutdanningen og i den grunnleggende officersutdanningen.</p> <p>Forsvaret skal oversende evaluering av implementeringen av utdanningsreformen i andre tertialrapport 2021. Evalueringen skal innrettes mot utviklingsområder for å øke kvaliteten på Forsvarets utdanningsystem.</p>	

5.1.5 God situasjonsforståelse gjennom tilgjengeliggjort etterretning

Resultatmål 5	God situasjonsforståelse gjennom tilgjengeliggjort etterretning
Rapportering	Rapporteres i egen styringslinje med E-tjenesten
<p>Formålet med Forsvarets overvåkings- og etterretningsvirksomhet er å opprettholde god situasjonsforståelse for å til enhver tid kunne bidra til beslutningsgrunnlag for politiske myndigheter og Forsvarets ledelse. Forsvaret skal gjennom sin overvåkings- og etterretningsvirksomhet være i stand til å gi rettidig varsling om situasjoner og utviklingstrekk som er av betydning for norsk suverenitet og norske interesser.</p> <p>Forsvarets måloppnåelse på dette målet skal i 2021 rapporteres gjennom styringsdialogen med Etterretningstjenesten.</p>	

6. Øvrig rapportering og oppdrag

6.1 Personell og kompetanse

Oppdrag	Masterprogram
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>Forsvaret skal etablere et studieemne på masternivå innenfor sikkerhet og beredskap hvor deltakere fra Forsvaret, politiet, DSB, NSM, departementene og andre relevante aktører utdannes til samarbeid mellom sektorene og en felles forståelse for sikkerhets- og beredskapsarbeid. Utdanningen skal starte opp høsten 2022.</p>	

Oppdrag	Veteraner
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>Forsvaret skal videreføre og videreutvikle arbeidet med anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av personell og personellens barn og familier før, under og etter internasjonale operasjoner. Dette innebærer også samarbeid med sivilt hjelpeapparat for å videreutvikle kompetanse om veteraners helsetilstand, samt å støtte forskning og utvikling relatert til forsvarspersonell i utenlandstjeneste, med vekt på veteraners psykiske helse.</p> <p>Forsvaret skal gjennomføre en nasjonal veterankonferanse i 2021.</p>	

Oppdrag	Allmenn verneplikt
Rapportering: Tredje tertialrapport, samt eget oppdrag 3. mai	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status, samt forslag på akseptabel kasernestandard
<p>I 2021 skal Forsvaret fortsette nødvendig tilrettelegging for allmenn verneplikt, med vekt på tilpasning av kaserner og tilgang på personlig bekledning og utstyr. Tilpasningen av kaserner skal gjøres i dialog med FB.</p> <p>Forsvaret skal årlig rapportere status, inkludert vurdering av fortsatt behov for tilrettelegging. Forsvaret skal innen 3. mai 2021, i dialog med FB, fremsende et forslag på akseptabel kasernestandard tilpasset allmenn verneplikt.</p>	

6.2 Forebyggende sikkerhet

Oppdrag	Kartlegging og sikring av skjermingsverdige objekter og infrastruktur
----------------	--

Rapportering: Andre tertialrapport.	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av endring og en kvantitativ oversikt over status for sikring av objekter og infrastruktur. Nominering av nye objekter og infrastruktur skal oppfylle kravene i sikkerhetsloven § 7-2 andre ledd og virksomhetssikkerhetsforskriften § 57. Nominering kan foretas uavhengig av tertialrapportering hvis behov.
<p>Skjermingsverdige objekter og infrastruktur som er utpekt og klassifisert iht. sikkerhetsloven med forskrifter skal beskyttes mot sikkerhetstruende virksomhet i samsvar med gjeldende bestemmelser. Det skal tas sikte på å etablere permanent grunnsikring for eksisterende skjermingsverdige objekter (per desember 2019) innen utgangen av 2023.</p> <p>Det skal rapporteres på hvorvidt skjermingsverdige objekter og infrastruktur har et forsvarlig sikkerhetsnivå, uavhengig av om sikringstiltakene er permanente eller midlertidige, kompenserende tiltak. Det skal rapporteres på status for sikring av skjermingsverdige objekter og infrastruktur innenfor de tre klassifiseringsnivåene VIKTIG, KRITISK og MEGET KRITISK. Det skal i rapporteringen fremgå hvor stor prosentandel av objektene i de ulike klassifiseringskategoriene som har et forsvarlig sikkerhetsnivå. I rapporteringen skal det også nomineres nye objekt og infrastrukturer, samt foreslås avklassifisering av eksisterende objekt og infrastrukturer.</p>	

Oppdrag	Kartlegging og sikring av skjermingsverdige informasjonssystemer
Rapportering: Første og tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kort kvalitativ redegjørelse for status i gjennomføring av kartlegging og vurdering. Tredje tertialrapport skal i tillegg inneholde en kvantitativ oversikt over systemer og deres sikringsstatus.
<p>Forsvaret skal kartlegge sine skjermingsverdige informasjonssystemer iht. sikkerhetsloven med forskrifter. Dette forutsetter at etaten har oversikt over informasjonssystemene den benytter og systemenes bruksområder. Det skal gjennomføres risikovurderinger som skal legges til grunn for fastsetting av forsvarlig sikkerhetsnivå for informasjonssystemene, og sikkerhetstiltak skal iverksettes for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå. Forsvaret skal ha kartlagt og gjennomført verdi- og risikovurderinger for alle sine informasjonssystemer i løpet av 2021.</p> <p>Forsvaret skal rapportere om status for kartlegging av skjermingsverdige informasjonssystemer, gjennomføringen av verdi- og risikovurderinger og status for sikring av systemene.</p>	

Oppdrag	Handlingsplan for sikkerhetsgodkjenning av informasjonssystemer
Rapportering: Tertial- og årsrapport	Rapporteringsformat: Status i gjennomføringen
<p>Forsvaret og FMA har lagt frem en felles handlingsplan for sikkerhetsgodkjenning av informasjonssystemer. Forsvaret skal rapportere status i gjennomføringen.</p>	

Oppdrag	Helhetlig sikkerhetsstyringssystem
Rapportering: første og tredje tertialrapport.	Rapporteringsformat: Ved første tertialrapport skal det skisseres mulige løsninger og plan for arbeidet videre. Tredje tertialrapport skal presentere status i henhold til denne planen.
<p>Det må etableres en systemisk tilnærming for å lære av uønskede hendelser og forbedre sikkerhetsstyringen på en helhetlig og konsistent måte. Ulykkesrapporter har pekt på behov for læring og foreslått tiltak som ikke er tilstrekkelig fulgt opp eller implementert og på den måten forblir mye av ansvaret for læring lokalt. Læring på tvers av avdelingene og støttende etater eller ut i resten av organisasjonen må styrkes.</p> <p>Forsvaret skal i løpet av 2021 etablere et systematisk sikkerhetsoppfølgingsystem for hele Forsvaret og støttende etater. Gjennom systemet skal det være mulig å dokumentere realiserede tiltak.</p>	

6.3 Bærekraft

Oppdrag:	Bærekraftsanalyse og klima- og miljøstrategi
Rapportering: Første tertialrapport	Rapporteringsformat: Bærekraftsanalyse og fremdriftsplan for klima- og miljøstrategi
<p>Forsvaret skal støtte opp om FNs bærekraftsmål og regjeringens arbeid med å nå disse. Regjeringens mål og ambisjoner knyttet til bærekraftsmålene blir lagt frem for Stortinget våren 2021 og vil være førende for sektorens arbeid. Forsvaret skal ha et tett samarbeid med de andre etatene i arbeidet.</p> <p>Etaten skal arbeide strategisk for en bærekraftig utvikling og ha egne ambisjoner og målsettinger for å bidra til å nå bærekraftsmålene. Målene skal ses i sammenheng med virksomhetens mål for øvrig, og være basert på vesentlighet og effekt. Områder som omfattes av bærekraft vil kunne påvirke Forsvarets langsiktige evne til måloppnåelse. Det er derfor viktig å bruke muligheter og forstå og redusere effektene av utfordringer.</p> <p>Forsvaret skal levere en analyse knyttet til oppnåelse av FNs bærekraftsmål som identifiserer prioriterte områder i etaten, samt målsetninger og tiltak knyttet til de prioriterte områdene i første tertialrapport.</p> <p>Etatene skal samarbeide om å legge frem en klima- og miljøstrategi for forsvarssektoren innen utgangen av 2021. Forsvaret skal lede arbeidet. FFIs forskningsprosjekter om klima- og miljøavtrykk i forsvarssektoren skal være blant faggrunnlagene for strategien.</p>	

6.4 Internasjonale forpliktelser

Oppdrag	Konvensjonell rustningskontroll
Rapportering: Avviksrapportering ved behov	
Forsvaret skal gjennomføre rustningskontrollaktiviteter i henhold til norske avtaleforpliktelser i Wien-dokumentet, OpenSkies-avtalen og CFE-avtalen og godkjente planer fra Forsvarsdepartementet. Eventuelle avvik fra norske forpliktelser skal rapporteres fortløpende til Forsvarsdepartementet.	

Oppdrag	Krigens folkerett
----------------	--------------------------

Rapportering: Årsrapport	Rapporteringsformat: Kort beskrivelse av status
<p>Forsvarets bruk av militærmakt i væpnede konflikt er underlagt krigens folkerett. For å ivareta folkerettslige forpliktelser, skal Forsvaret ha en mekanisme for risikovurdering av sivil følgeskade. Øvrige etater understøtter etter behov.</p> <p>Nasjonalt regelverk forbyr Forsvaret å benytte sivile i funksjoner som medfører direkte deltakelse i stridigheter. Forsvaret skal identifisere funksjoner som skal bekles av lovlig stridende i væpnet konflikt. Dersom sivile bekler slike funksjoner, skal de erstattes av lovlige stridende. Alternativt må det iverksettes tiltak slik at de aktuelle personene er å anse som lovlige stridende med de rettigheter og plikter som følger av krigens folkerett.</p> <p>Forsvaret har en plikt til å vurdere om nye krigføringsmetoder er i henhold til krigens folkerett, også i forbindelse med materiellanskaffelser og utvikling av konsepter for sivil støtte.</p>	

6.5 Øvrige oppdrag

Oppdrag	Informasjonshåndtering
Rapportering: Tredje tertialrapport	Rapporteringsformat: Kvalitativ vurdering
<p>Forsvarets ansatte skal ha høy bevissthet om etiske og juridiske spørsmål knyttet til informasjonshåndtering.</p> <p>Forsvaret skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fremme en åpenhetskultur og ivareta de ansattes yringsfrihet gjennom å tydeliggjøre betydningen av begrepet lojalitetsplikt. - Ivareta lojalitetsplikten, jf. etiske retningslinjer for statstjenesten. - Iverksette forebyggende tiltak for å redusere risikoen for uønskede hendelser knyttet til informasjonshåndtering. - Undersøke og følge opp konkrete uønskede hendelser. - Praktisere nulltoleranse for deling av taushetsbelagt informasjon. <p>I rapporteringen skal det angis hvilke forebyggende tiltak som er innført for å redusere risikoen for uønskede hendelser knyttet til informasjonshåndtering, samt beskrive generelt hvordan uønskede hendelser er fulgt opp.</p>	

7. Styring og kontroll i Forsvaret

Forsvaret skal ha tilfredsstillende internkontroll, slik at driften er formåls- og kostnadseffektiv, utføres i samsvar med gjeldende lover og regler, og at rapporteringen er pålitelig og nøyaktig. God intern styring innebærer at eventuelle vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning. Departementet forutsetter at Forsvaret løpende vurderer hvordan tildelte ressurser kan benyttes mest mulig effektivt. Dette innebærer at departementet forventer at Forsvaret jobber systematisk og kontinuerlig med å identifisere og iverksette tiltak som kan gi en bedre og mer effektiv oppnåelse av de målene og kravene som er satt for etaten. Anvendelse av ny teknologi og virksomhetsutvikling må vurderes særskilt i dette arbeidet.

Forsvaret skal fortløpende følge opp de saker som Riksrevisjonen adresserer gjennom Dokument 1 og forvaltningsrevisjoner (Dokument 3). Etaten skal rapportere på eventuelle avvik i oppfølgingen i henhold til fastsatt plan, årsaker til avvik, samt nødvendige tiltak i første og andre tertialrapport. I årsrapporten skal Forsvaret omtale status for arbeidet med å følge opp Riksrevisjonens merknader. Forsvarets vurderinger av når merknadene fra Riksrevisjonen antas å være utkvittert skal gå frem av rapporteringen. Dette vil være tema i styringsdialogen.

8. Fellesføringer

Forsvaret skal arbeide for å utvikle rutiner og arbeidsformer for å nå målene for regjeringens inkluderingsdugnad. I årsrapporten skal det redegjøres for hvordan rekrutteringsarbeidet har vært innrettet for å nå målet om 5 pst. nyansettelser med funksjonsnedsettelse eller hull i CV-en, vurdere eget arbeid opp mot målene og omtale utfordringer og vellykkede tiltak.

For å bedre måloppnåelsen på området, skal Forsvaret ta i bruk traineeprogrammet i staten, benytte handlingsrommet innenfor lønnstilskuddsordningen, styrke ledelsesforankring, i tillegg til å øke erfaringsutveksling med relevante etater. Antall nyansettelser med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en, samt nyansettelser i faste og midlertidige stillinger totalt, rapporteres i første, andre og tredje tertialrapport.

Det skal rapporteres i tråd med veiledning publisert høsten 2019.

9. Styringsdialog og frister i budsjettprosessen i 2021

9.1 Risikovurderinger og rapportering i 2021

Styringsdialogen mellom Forsvaret og departementet skal være innrettet etter vurdering av risiko og vesentlighet. Forsvaret skal i tertialrapportene levere oppdaterte risikovurderinger og identifisere risikofaktorer som kan true måloppnåelsen i 2021 og på lengre sikt, samt andre vesentlige risikoer innenfor virksomhetens område. Risikoreduserende tiltak innenfor virksomhetens fullmakter skal synliggjøres og iverksettes, og det skal drøftes om restrisikoen er akseptabel.

Departementet ber om at Forsvaret i forkant av første tertialrapport inviterer til et møte der innretning på risikorapporteringen presenteres for departementet, som grunnlag for diskusjon og eventuelle justeringer inn mot første tertialrapport.

Øvrige krav til rapporteringen fremgår av Forsvarets instruks, samt av reglement for økonomistyring i staten. Det vises også til DFØs veileder for årsrapportering.

Som det fremgår av styringskalenderen, skal Forsvaret i budsjettåret levere tre tertialrapporter, samt en årsrapport.

9.2 Styringskalender 2021

29. januar 2021	Forklaringer til statsregnskapet for 2020
19. februar 2021	Innspill til revidert nasjonalbudsjett for 2021
26. februar 2021	Frist for oversendelse av årsrapport og resultat- og kontrollrapport 3 for 2020, samt risikovurderinger for 2021
8. april 2021	Etatsstyringsmøte om årsrapport for 2020
3. mai 2021	Etatssjefens budsjettinnspill for gjennomføringsåret 2022
28. mai 2021	Første tertialrapport og oppdaterte risikovurderinger for 2021

18. juni 2021	Etatsstyringsmøte om første tertialrapport
Ultimo august 2021	Foreløpig tildelingsbrev for 2022 sendes ut
3. september 2021	Innspill til omgruppering for 2021
1. oktober 2021	Frist for vurdering av operativ evne
4. oktober 2021	Andre tertialrapport og oppdaterte risikovurderinger for 2021
Primo oktober	Frist for Forsvarets innspill til tildelingsbrev for 2022
Primo oktober	Prop. 1 S (2021–2022) legges frem
8. november 2021	Etatsstyringsmøte om andre tertialrapport
Medio desember	Stortinget behandler Prop. 1 S (2021–2022)
Innen 31. desember 2021	Tildelingsbrev sendes ut etter stortingsbehandling av Prop. 1 S (2021–2022)
25. februar 2022	Frist for oversendelse av årsrapport og tredje tertialrapport, samt risikovurderinger for 2022

10. Budsjettrammer for 2021

På bakgrunn av Stortingets budsjettvedtak av 3. og 16. desember stilles følgende midler til disposisjon for Forsvaret i 2021 (alle tall i tusen kroner):

Utgift/Inntekt	Kapittel	Post	Kapittelnavn	Totalt
Utgift	1720	Post 01	Forsvaret	30 933 287
		Post 71	Forsvaret	23 208
	1735	Post 21	Etterretningstjenesten	2 374 842
	1791	Post 01	Redningshelikoptertjenesten	822 847
Utgift Totalt				34 154 184
Inntekt	4720	Post 01	Forsvaret	-755 679
	4791	Post 01	Redningshelikoptertjenesten	-727 045
	4799	Post 86	Militære bøter	-500
Inntekt Totalt				-1 483 224
Totalsum				32 670 960

Følgende bevilgninger vil søkes omdisponert til Forsvaret ifm. RNB for 2021:

7,245 mill. kroner til styrking av fagmiljøet og kompetansen innenfor strategisk kommunikasjon i Forsvaret.

2 mill. kroner til overføring av to stillinger fra FD til FST knyttet til ny IKT-styringsmodell i sektoren.

Følgende bevilgninger disponeres inntil videre av Forsvarsdepartementet:

60 mill. kroner bevilget på kapittel 1720, post 70, Tilskudd Afghan National Army (ANA).

260 mill. kroner bevilget på kapittel 1760, post 45 til disposisjon for søknader fra alle virksomheter i sektoren til investeringer i effektiviseringstiltak. Midler for innvilgede søknader vil søkes omdisponert ifm. RNB eller omgrupperingen.

15,5 mill. kroner bevilget på kapittel 1760, post 45 til disposisjon for søknader knyttet til personellomstillingstiltak, herunder til tiltak for å beholde kritisk personell under omstillingen. Midler for innvilgede søknader vil søkes omdisponert ifm. RNB eller omgrupperingen.

Ny budsjettkapittelstruktur og budsjett og forbruk på driftsenheter

Ny budsjettkapittelstruktur fra 2021 innebærer at budsjettet for de fleste av Forsvarets driftsenheter er samlet under kapittel 1720, post 01. For å legge til rette for at FD ifm. RNB og omgrupperingen og/eller på forespørsel fra Stortinget, fortsatt kan rapportere på budsjett og ev. justeringer pr. driftsenhet skal Forsvaret i tertialrapportene rapportere på endringer sammenliknet med FSJ plan for tildeling, jf. fordeling i tabell 5.5. i Prop. 1 S (2020–2021). Alle planlagte reelle endringer og tekniske endringer over 1 mill. kroner mellom driftsenheter innenfor kapittel 1720 skal, før iverksetting, fremmes til FD, normalt gjennom de månedlige økonomistatusmøtene. Tekniske endringer defineres her som flytting av oppgaver med tilhørende ressurser (eksempelvis at ansvaret for vaktholdet på Krigsskolen flyttes fra HV til Hæren og midlene til dette flyttes tilsvarende).

10.1. Føringar som følge av vedtak i Storting og regjering

0,025 mill. kroner bevilget på kapittel 1720, post 71, Overføringer til andre, skal gis som tilskudd til stiftelsen Veteranhjelp etablert av Norges Veteranforbund for Internasjonale operasjoner.

Gjennom budsjettbehandlingen har regjeringen besluttet følgende føringar for LTP-opptrappingen i 2021-budsjettet:

- 164,4 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til innhenting av resterende etterslep innenfor vedlikehold, reservedeler og beredskapsbeholdninger som ble utsatt fra 2020. Midlene skal i utgangspunktet fordeles til FLO (47,4 mill. kroner), Cyberforsvaret (15,4 mill. kroner), Sjøforsvaret (58,5 mill. kroner) og Luftforsvaret (43,1 mill. kroner).
- 388,0 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal i utgangspunktet disponeres til ekstra satsing på forsyningsberedskap.
- 17,2 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til etablering og drift av kampluftvern i Hæren.
- 19,0 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til etablering og drift av det nye jegerkompaniet ved GSV.
- 17,6 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til delt helikopterløsning for Bell 412 på Rygge og Bardufoss.
- 108,0 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til anskaffelse av verkstadsmateriell til Troms- Finnmark landverkstad for å bedre verkstedenes evne til å understøtte operativ struktur samt tiltak for å øke pumpekapasiteten på Bardufoss. Midlene skal også dekke noen mindre tiltak for å styrke kapasiteten til Forsvarets Sanitets veterinærgruppe, herunder forsterke veterinærunderstøttelsen ved de regionale logistikkontorene.
- 100,2 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal i utgangspunktet disponeres til effektforbedring materiell i samsvar med fordelingen i FSJs budsjettinnspill.
- 75,0 mill. kroner skal disponeres til ulike tiltak knyttet til understøttelse av alliert trening og øving i Norge for å ivareta vertslandsansvaret.
- 70,5 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til bedret materielldrift i Hæren.
- 35,0 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal i utgangspunktet disponeres til driftsunderstøttelse av NH90-helikoptrene.
- 21,2 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal disponeres til bedret materielldrift og desentralisert lagringskapasitet i Heimevernet, spesielt i de nordlige HV-distriktene.

- 4,2 mill. kroner på kap. 1720, post 01, skal i utgangspunktet disponeres til økte driftsutgifter for videreføring av Alta/Oksøy minerydderfartøyer.
- 332,0 mill. kroner på kap 1720, post 01, skal disponeres til økt bemanning.

Dersom Forsvaret mener at forutsetninger har endret seg eller det av andre grunner er ønskelig at ovennevnte midler disponeres til andre formål skal forslag med begrunnelse fremmes til FD.

10.2. Økonomirapportering

Kontantregnskapet rapporteres hvert tertial med økonomistatus inkludert prognose, samt endringsforklaringer for årsresultat, rapportert pr. driftsenhet, herunder risiko samt eventuelle risikoreduserende tiltak.

Basert på virksomhetsregnskapet skal det i hvert tertial rapporteres på

Ukurans i forhold til totalt varelager i prosent. Ukurans skal også kunne splittes opp på den delen som bare gjelder prisjustering og den delen som gjelder at materiellet må kastes på grunn av f. eks ødelagt, gått ut på dato, feilkjøp, endret strategi slik at materiellet ikke lenger skal brukes.

I 2021 vil FD jobbe sammen med FST for å identifisere nøkkeltall for varelager.

Virksomhetsregnskapet rapporteres med regnskapsanalyse sammen med annet og tredje tertials rapportering. Virksomhetsregnskapet settes opp i henhold til DFØ sin mal og tillegg som er nedfelt i Forsvarets instruks.

I 2021 vil vi som følge av det økonomiske risikobildet avholde månedlige statusmøter med Forsvaret. FD har identifisert følgende risikoområder som rapporteres og diskuteres i de månedlige økonomistatusmøtene med FD:

- Mer- og mindreutgifter som følge av endrede valutakurser og drivstoffpriser
- Mer- og mindreutgifter som følge av pandemiltak
- Merutgifter til pensjon
- Håndtering av merutgifter til feriepenger i HV
- Mer- og mindreutgifter som følge av nye eller endrete oppdrag, eksempelvis bistand iht. bistandsinstruksen eller norske bidrag i internasjonale operasjoner

Ut over ovennevnte områder skal Forsvaret bringe opp andre oppståtte risikoområder i de månedlige møtene. Dersom det oppstår økonomisk risiko som påvirker måloppnåelse skal Forsvaret løfte dette til FD umiddelbart med forslag til risikoreduserende tiltak.

11. Delegering av fullmakter

11.1. Merinntektsfullmakt

Gjennom Stortingets behandling av Innst. 7 (2020–2021) til Prop. 1 S (2020–2021), har Forsvarsdepartementet (FD) fått fullmakt til benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under FD, med unntak av inntekter fra militære bøter. Forsvaret kan på den bakgrunn foreslå bruk av merinntekter ved refusjoner og salg av varer og tjenester med motsvarende merutgifter, på postene 01. I tillegg kan Forsvaret foreslå å nytte inntekter for dekning av utgifter til inntektservervelse, når dette er dokumentert. Disponering av reelle merinntekter besluttet av FD. Prognoser for reelle merinntekter skal rapporteres månedlig sammen med regnskapet.

11.2. Bestillingsfullmakter

Kapittel	Post	Kapittelnavn	Totalt mill. kroner
----------	------	--------------	---------------------

1720	Post 01 Forsvaret	9 020
1791	Post 01 Redningshelikoptertjenesten	60

11.3. Fullmakt til å behandle erstatningskrav for tingskader

FD viser til Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G-01/2017, samt skriv fra FD med referanse 2015/3612-10. Fullmakt til å belaste posten statens erstatningsansvar kapittel 471, post 71 stadfestes for 2021.

12. Oversikt over tidligere tiltak, investeringer og beslutninger

Tabell 12.1 i Prop. 14 S (2020–2021) viser viktige tiltak, investeringer og beslutninger tatt i tidligere langtidsplaner. Forsvaret skal videreføre arbeidet med tiltak som ikke er fullført.

Tiltak, investering, beslutning:	Status:	Referanse:
<i>Utvikling av Hæren:</i>		
– Modernisering CV-90	Pågår	Prop. 93 S (2011–2012), Prop. 1 S (2019–2020), Prop. 127 S (2019–2020)
– Nytt artilleri	Pågår	Prop. 12 S (2017–2018), Prop. 1 S (2019–2020)
– Kampluftvern	Pågår	Prop. 113 S (2014–2015), Prop. 1 S (2019–2020)
– Etablering av Finnmark landforsvar, herunder Grensevakten styrkes med et jegerkompani, Kavaleribataljon samt kampluftvern opprettes på Garnisonen i Porsanger	Pågår	Prop. 2 S (2017–2018), Prop. 1 S (2019–2020)
<i>Utvikling av Sjøforsvaret:</i>		
– Anskaffelse av nye U-båter	Pågår	Prop. 123 S (2016–2017), Prop. 1 S (2019–2020)
– Forsere nødvendig oppgradering av Skjold-klassen korvetter	Pågår	Prop. 127 S (2019–2020)
– Anskaffelse av nye kystvaktfartøyer	Pågår	Prop. 66 S (2017–2018), Prop. 1 S (2019–2020)
<i>Utvikling av Luftforsvaret:</i>		
– Innfasing F-35 kampfly og etablering av Ørland som hovedbase	Pågår	Prop. 73 S (2011–2012), Prop. 1 S (2019–2020)
– Innfase nye maritime patruljefly	Pågår	Prop. 27 S (2016–2017), Prop. 1 S (2019–2020)
– Innfase nye redningshelikopter	Pågår	Prop. 1 S (2019–2020), Prop. 117 S (2019–2020)

– DA-20 EK og VIP-fly fases ut, 717 skvadron legges ned	Pågår, VIP fly faset ut	Prop. 151 S (2015–2016), Prop. 1 S (2019–2020)
– 333 skvadronen lokaliseres til Evenes, Andøya flystasjon legges ned. Evenes etableres som fremskutt base for kampflyene	Pågår	Prop. 151 S (2015–2016), fulgt opp gjennom en rekke proposisjoner, nylig i Prop. 78 S (2019–2020). Prop. 73 S (2011–2012).
– 334 skvadron lokalisert på Haakonsværn	Pågår	Prop. 151 S (2015–2016), Prop. 1 S (2019–2020)
– 339 skvadron lokalisert på Rygge	Gjennomført	Prop. 151 S (2015–2016), Prop. 1 S (2019–2020)
<i>Utvikling av Heimevernet:</i>		
– Innfasing av nye kjøretøy til HV	Pågår	Prop. 1 S (2015–2016), Prop. 1 S (2019–2020)
– Anskaffelse av våpen, bekledning og øvrig utstyr til Heimevernet	Pågår	Prop. 66 S (2017–2018), Prop. 1 S (2019–2020)
– Utvikling av HV-17 i Finnmark	Pågår	Prop. 2 S (2017–2018), Prop. 1 S (2019–2020)
– Sjøheimevernet legges ned	Gjennomført	Prop. 151 S (2015–2016), Prop. 1 S (2016–2017) og (2017–2018)
<i>Andre tiltak:</i>		
– Økonomisk styrking	Pågår	Årlige Prop. 1 S
– Innhenting av etterslep på vedlikehold, økt tilgjengelighet på Forsvarets materiell, økt operativ evne, bedret beredskap og reduserte klartider	Pågår	Prop. 151 S, årlige Prop. 1 S
– Økt trening og øving i alle forsvarsgrener og HV	Pågår	Årlige Prop. 1 S
– Utdanningsreform	Pågår	Prop. 1 S (2019–2020)
– Ny militærordning og endret personellstrukturen	Pågår	Prop. 1 S (2019–2020)
– Effektivisering og ressursfrigjøring	Pågår	Prop. 1 S (2019–2020)
– Utvikling av informasjonsinfrastrukturen («MIME» og «MAST»)	Pågår	Prop. 1 S (2019–2020)
– Hovemoen og Åsegarden legges ned	Endret	Prop. 151 S (2015–2016), Prop. 1 S (2019–2020)

13. Statistikk

Forsvaret skal rapportere på:

- Standardisert årsverkstelling. Rapporteres i første, andre og tredje tertialrapport. Innholdet avklares mellom Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben.
- Antall personer som har deltatt i internasjonale operasjoner årlig, akkumulert, samlet og fordelt på kjønn og operasjoner. Rapporteres i tredje tertialrapport.
- Oversikt over forholdet mellom utetid og hjemmetid i internasjonale operasjoner, fordelt på operasjoner. Rapporteres i tredje tertialrapport.
- Oversikt over dødsfall og alvorlige skader. Rapporteres i andre tertialrapport.
- Oversikt over antall meldte saker om mobbing- og seksuell trakassering, samlet og fordelt på DIF. Oversikten skal også inkludere antall anmeldelser og refselsler. Rapporteres i tredje tertialrapport.
- Antall lærlinger, samlet og fordelt på kategori (militær/sivil), kjønn og fag. Rapporteres i årsrapporten.
- Antall personer på sesjon og førstegangstjeneste, fordelt på innkalt, frafall underveis, fullført fordelt på tjenestelengde, antall disponeringsdyktig til videre tjeneste, fordelt på kjønn. Rapporteres i årsrapporten.

Statistikk om følgende områder skal være tilgjengelig for å rapportere ved behov:

- Utdanningsstatistikk: nivådannende og fag- og funksjonsrettet utdanning.
- Henvendelser til Forsvaret fra veteraner/personell som trenger veiledning, fordelt på områdene:
  - Hvem henvender seg (alder/kjønn, stadig tjenestegjørende/personell med avsluttet tjenesteforhold, pårørende, andre).
  - Antall misjoner, siste misjon.
- Oversikt over internasjonale stillinger (PE).
  - Oversikt internasjonale stillinger.
  - Oversikt over vakante stillinger i PE-strukturen.

14. Vedlegg

- Vedlegg 1: Tildelingsbrev for Etterretningstjenesten 2021 [K] (egen forsendelse)
- Vedlegg 2: Klartider [K] (ettesendes i egen forsendelse innen 31. januar 2021)

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Instruks for Forsvaret

fastsettes til bruk

Forsvarsdepartementet, 18. desember 2020.

Arne Røksund
departementsråd

Metadata

KORTTITTEL:	
SIKKERHETSGRADERING:	Ugradert
HJEMMEL:	Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten
GJELDER FOR:	Forsvaret
UTGIVER:	Forsvarsdepartementet
SAKSBEHANDLENDE AVDELING:	Avdeling for økonomi og styring
IKRAFTTREDELSE:	2021-01-01
FORRIGE VERSJON:	

Innhold

1. Innledning og formål	3
2. Forsvarsdepartementets styring av Forsvaret.....	3
2.1 Forsvarsdepartementets overordnede ansvar	4
2.2 Forsvarets formål og oppgaver.....	4
2.3 Ansvar og myndighet.....	5
2.4 Samarbeid og samordning.....	7
3. Forsvarsdepartementets krav til Forsvarets interne styring	8
3.1 Virksomhetsledelsen	8
3.2 Risikostyring og internkontroll	8
3.3 Krav til internrevisjon	8
3.4 Krav til regnskap	9
3.5 Forsvarssektorens verdigrunnlag	9
3.6 Aktivitets- og redegjørelsesplikten i likestillings- og diskrimineringsloven	9
3.7 Institusjonell motstandsdyktighet	9
3.8 Tilskuddsforvaltning	9
4. Styringsdialogen	9
4.1 Etatsstyringsmøter mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret	10
4.2 Rapportering.....	10
5. Ikrafttredelse.....	12

INSTRUKS FOR FORSVARET

1. Innledning og formål

Instruksen for Forsvaret er fastsatt av Forsvarsdepartementet den 18. desember 2020 i henhold til Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten, heretter kalt økonomiregelverket. Instruksen trer i kraft fra 1. januar 2021 og erstatter Forsvarsdepartementets instruks for økonomi- og virksomhetsstyring i forsvarssektoren, fastsatt 3. mai 2019¹.

Formålet med instruksen er å beskrive ansvar og myndighet mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret, herunder Forsvarets ansvar for samhandel og samordning med andre etater og virksomheter. Instruksen angir Forsvarets formål og faste oppgaver. Mer spesifikke styringssignaler og krav gis i tildelingsbrevene fra Forsvarsdepartementet.

Forsvaret skal følge økonomiregelverket med de tilføyelser og presiseringer som fremgår av denne instruks. Forsvaret skal videre følge bevilgningsreglementet og Finansdepartementets faste og årlige rundskriv. Forsvarsdepartementet kan foreta endringer i instruksen og fastsette unntak ved behov.

Det vises også til Forsvarsdepartementets øvrige retningslinjer og regelverk for forsvarssektoren, herunder blant annet:

- Gjennomføringsdirektiv for forsvarssjefens militære strategi Arctic Guard.
- Instruks for personellforvaltningen i Forsvarsdepartementet og underliggende etater.
- Anskaffelsesregelverk for forsvarssektoren (ARF).
- Forsvarsdepartementets retningslinjer for materiellforvaltning i forsvarssektoren.
- Forsvarsdepartementets retningslinjer for logistikkvirksomheten i forsvarssektoren.
- Forsvarsdepartementets retningslinjer for investeringer i forsvarssektoren.
- Forsvarsdepartementets retningslinjer for tjenestefeltet eiendommer, bygg og anlegg (FD REBA).
- Forsvarsdepartementets retningslinjer for miljøstyring.
- Forsvarsdepartementets retningslinjer for varsling i forsvarssektoren.
- Etske grunnregler for forsvarssektoren.
- Etske retningslinjer for næringslivskontakt i forsvarssektoren.
- Forsvarssektorens verdigrunnlag.

2. Forsvarsdepartementets styring av Forsvaret

Forsvaret er et ordinært bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet.

Forsvarsdepartementet styrer Forsvaret gjennom tildelingsbrev, supplerende tildelingsbrev og gjennom føringer eller beslutninger gitt i etatsstyringsmøtene. All styring skjer skriftlig, og beslutninger fra etatsstyringsmøter formaliseres gjennom referat.

Forsvarsdepartementets styring av Etterretningstjenesten er regulert i lov om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven). På grunn av de skjermingsbehov som er knyttet til Etterretningstjenestens virksomhet, ivaretas Forsvarsdepartementets styring og kontroll i særskilt tilpassede prosesser.

---

¹ Egne instruks er fastsatt for Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt.

2.1 Forsvarsdepartementets overordnede ansvar

Forsvarsdepartementet er forsvarsministerens sekretariat og skal bidra til å utforme Norges sikkerhets- og forsvarspolitikk samt utforme hovedretningslinjene for Forsvarets samlede virksomhet.

Forsvarsdepartementet har det overordnede administrative og budsjettmessige ansvaret for etatene i forsvarssektoren, herunder Forsvaret. Forsvarsdepartementet fastsetter mål og resultatkrav, og tildeler midler på bakgrunn av vedtatt politikk.

Videre har Forsvarsdepartementet ansvaret for overordnet styring, planlegging, kontroll og evaluering av virksomheten i Forsvaret. Forsvarsdepartementet gjennomfører styringsdialog med etaten, og har det overordnede ansvaret for at Forsvaret rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon, har forsvarlig internkontroll og at evalueringer gjennomføres.

2.2 Forsvarets formål og oppgaver

Formål

Forsvarssektorens samfunns mål er å:

Verne om norsk suverenitet, territoriell integritet, vårt demokratiske styresett og vår handlefrihet mot politisk, militært og annet press ved å bidra til å:

- beskytte Norges befolkning, territorium, sentrale samfunnsfunksjoner og infrastruktur mot trusler, anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører,
- forhindre væpnet konflikt og fremveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet,
- fremme fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden, og
- forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme.

For å nå samfunns målet er Forsvaret et avgjørende virkemiddel for å ivareta norsk sikkerhet, verne om norske interesser og verdier, tilrettelegge for samarbeid med nære allierte og for at Norge skal yte troverdige bidrag til vår kollektive sikkerhet i rammen av NATO. Forsvaret skal bidra til å beskytte og ivareta Norges sikkerhet, interesser og verdier gjennom å løse ni oppgaver fastsatt av Stortinget. Forsvarets planverk, struktur og operative kapasiteter skal utvikles for å kunne løse disse oppgavene.

Forsvarets oppgaver

Forsvarets oppgaver er å:

1. Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar.
2. Forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar.
3. Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement.
4. Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom overvåking og etterretning.
5. Hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter.
6. Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder.
7. Delta i flernasjonalt krisehåndtering, herunder fredsoperasjoner.
8. Bidra til internasjonalt samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området.
9. Bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

2.3 Ansvar og myndighet

Forsvarssjefen er etatssjef for Forsvaret og skal løse Forsvarets oppgaver innenfor de politisk besluttede rammene og med den til enhver tid politisk vedtatte forsvarsstrukturen og i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og tariffavtaler, samt instruks fastsatt av Stortinget og Forsvarsdepartementet.

Forsvarssjefen skal forholde seg til Forsvarsdepartementets tildelingsbrev, og ikke utlede styringssignaler direkte av stortingsdokumenter. Forsvarssjefen organiserer sin virksomhet på en måte som gir best mulig totaløkonomi for staten innenfor gitte rammer, og skal kontinuerlig forbedre og effektivisere Forsvarets organisasjon og prosesser.

Forsvarssjefen har ansvaret for at Forsvaret har et system for styring og kontroll som gir tilstrekkelig grad av sikkerhet for at Forsvaret har en målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og at lover og regler overholdes i fred, krise og krig. Dette inkluderer å etablere interne strukturer og systemer for planlegging, realistisk budsjettering, oppfølging og rapportering som muliggjør en hensiktsmessig og effektiv styring av, og kontroll i, virksomheten. Dette skal gjøre det mulig å fremskaffe tilstrekkelig styringsinformasjon og forsvarlige beslutningsgrunnlag.

Forsvarssjefen skal stille krav til, og sørge for, høy etisk standard og høy integritet blant Forsvarets medarbeidere. Gode holdninger og profesjonalitet skal prege all virksomhet. Forsvarssjefen skal ha klare ambisjoner og målsettinger knyttet til bærekraftig utvikling som en del av sektorens samfunnsansvar, herunder oppfølging av regjeringens målsettinger knyttet til FNs bærekraftsmål.

Forsvarssjefen skal varsle Forsvarsdepartementet uten opphold dersom det oppstår kritisk risiko eller alvorlige avvik i resultatoppgjøret, og om forhold som kan medføre politisk og/eller medierelatert oppmerksomhet.

Integrert strategisk ledelse

Forsvarssjefen er både regjeringens øverste fagmilitære rådgiver og etatssjef i Forsvaret. Forsvarssjefens to funksjoner utøves i henholdsvis Forsvarsdepartementet og Forsvaret.

I funksjonen som militærfaglig rådgiver i Forsvarsdepartementet inngår forsvarssjefen permanent som en del av Forsvarsdepartementets ledelse. Forsvarsdepartementets embetsverk er den primære ressursen til støtte for forsvarssjefen i utøvelsen av denne rådgiverrollen.

Instruks for forsvarssjefen

Revidert instruks for forsvarssjefen er fastsatt ved kronprinsregentens resolusjon 28. november 2003, med hjemmel i Kongens instruksjonsmyndighet. Instruksen er gjengitt nedenfor.

Revidert instruks for forsvarssjefen:

- I. Forsvarssjefen er landets høyeste militære embetsmann og regjeringens og forsvarsministerens nærmeste militære rådgiver i fred og krig. Han har ansvaret for forsvarets virksomhet i samsvar med oppdrag og retningslinjer gitt av Kongen i statsråd og forsvarsministeren.
Forsvarssjefen er Norges representant i NATOs militærkomité og representerer det norske forsvar i forholdet til allierte sjefer.
- II. Forsvarssjefen er delegert alminnelig kommando over forsvaret. Forsvarssjefens operative kommando avgrenses ved overføring av kommandomyndighet over norske styrker til alliert sjef.
Etter Forsvarsdepartementets bestemmelser kan forsvarssjefen gi direktiver til forvaltningsorganer og fellesinstitusjoner under Forsvarsdepartementet.
- III. Forsvarssjefen er ansvarlig for at det militære forsvar av landet er planlagt og forberedt i samarbeid med allierte militære myndigheter. Han er ansvarlig for beredskaps- og mobiliseringsforberedelser i forsvaret og skal følge med i den tilsvarende virksomheten i sivile organer. Han skal medvirke til at militære og sivile planer samordnes og at de på beste måte bidrar til landets totale forsvar.
Forsvarssjefen skal iverksette de beredskapsmessige tiltak som situasjonen måtte tilsi innenfor hans fullmakter, og overfor forsvarsministeren anbefale tiltak som ligger utenom hans fullmakter.
- IV. Forsvarssjefen er den øverste fagmilitære rådgiver i Forsvarsdepartementet. Han skal fremme uavhengige fagmilitære råd og militærfaglige utredninger.
Forsvarssjefen utøver alminnelig kommando over forsvarets militære organisasjon. Han skal utarbeide forslag til budsjett for forsvarets militære organisasjon, samt føre kontroll med at tildelte midler blir effektivt utnyttet, og avgi årlig regnskap og en sammenfattende vurdering av forsvarets virksomhet og utvikling av operativ evne i forhold til gjeldende forsvarskonsept.
- V. Forsvarssjefen er ansvarlig for Etterretningstjenesten. Han skal gjennom forsvarsministeren eller etter dennes anvisning gi regjeringen de informasjonen som er av betydning for dens virksomhet.
- VI. Forsvarssjefen er ansvarlig for sikkerhetstjenesten i forsvaret. Han skal koordinere de forebyggende sikkerhetstiltak og kontrollere sikkerhetstilstanden i forsvarets militære organisasjon.
- VII. Forsvarssjefen ivaretar arbeidsgiveransvaret for personell i forsvarets militære organisasjon.
- VIII. Forsvarssjefen er høyeste disiplinærmyndighet i forsvaret.
- IX. Forsvarssjefen er ansvarlig for presse- og informasjonsvirksomheten av militær karakter, og for informasjon overfor forsvarets personell.
- X. Når forsvarssjefen er forhindret fra å utøve sine embetsplikter, fungerer sjefen for Forsvarsstaben som forsvarssjef, og deltar i Forsvarsdepartementets arbeid etter nærmere bestemmelser fra departementet.

2.4 Samarbeid og samordning

For å oppfylle sektorens samfunns mål er samarbeidet mellom etatene i sektoren en kritisk suksessfaktor. Etatene skal ha et godt, effektivt og tidsriktig samspill med utgangspunkt i etatenes ulike oppdrag, roller, myndighet og ansvar. Alle etaters bidrag er viktige, men må koordineres for å støtte Forsvarets behov. I dette samarbeidet har forsvarssjefen en kunderolle mens lederne for de andre etatene har leverandør- og rådgiverroller. For ytterligere å presisere viktigheten av dette gir Forsvarsdepartementet forsvarssjefen en koordinerende myndighet på tvers i sektoren på områder han finner viktig for å nå sektorens samfunns mål, herunder etatenes planlegging². I dette ligger at forsvarssjefen har både rett og en plikt til å ta initiativ til dialog med de andre etatssjefene.

Forsvarssjefens militære strategi for daglige operasjoner og forsvar av Norge, Arctic Guard, baserer seg på bidrag fra samtlige etater i forsvarssektoren og relevante aktører i den sivile delen av totalforsvaret. Forsvarssjefen skal, innenfor gjeldende fullmakter, planlegge, iverksette, kontrollere og evaluere de nødvendige beredskapsmessige tiltak i forsvarssektoren som situasjonen måtte kreve. Direktør Forsvarsbygg (FB), direktør Forsvarsmateriell (FMA) og direktør Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) skal innenfor eget ansvarsområde understøtte Forsvarets operative evne i tråd med dette. Innenfor rammen av Forsvarsdepartementets instruksjonsmyndighet, gis forsvarssjefen tilsvarende fullmakter overfor Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). Dersom tiltak ligger utenfor fullmaktene, skal forsvarssjefen fremme anbefaling til Forsvarsdepartementet.

Forsvarsdepartementet har det overordnede ansvaret for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i forsvarssektoren. NSM ivaretar utøvende funksjoner for det forebyggende sikkerhetsarbeidet i forsvarssektoren, på vegne av Forsvarsdepartementet. NSM understøtter iht. gjeldende krav og føringer også Forsvarets operative virksomhet i hele krisespekteret. For å bidra til Forsvarets operative evne, kan forsvarssjefen stille krav til de øvrige etatssjefene om hvordan sikkerhetstjeneste skal utøves. Deler av NSM kan i en gitt situasjon legges under forsvarssjefens kommando.

Forsvaret, Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt skal i nødvendig grad støtte NSM slik at direktoratet er i stand til å utøve sin rolle overfor sektoren.

Forsvaret er i henhold til Retningslinjer for investeringer i forsvarssektoren delegert rollen som prosjekteier for de fleste investeringsprosjekter. Denne rollens ansvar og oppgaver er beskrevet i retningslinjene. Oppgavene innebærer et overordnet ansvar for å koordinere egen virksomhetsutvikling og -tilrettelegging med fremskaffelsesvirksomheten i Forsvarsmateriell og Forsvarsbygg. Videre innebærer prosjekteierrollen ansvaret for å sikre at det er samsvar mellom tilgjengelige rammer gitt til det enkelte prosjekt og den kravstilte ytelse skal oppnås, samt at prosjektene gjennomføres til fastsatt tid. Avvik og endringer håndteres i henhold til retningslinjene.

Forsvaret skal bidra til god samhandling med øvrige etatssjefer i forsvarssektoren og andre relevante aktører. Det skal søkes etablert fellesløsninger på tvers der dette er formålstjenlig for å effektivisere virksomheten i sektoren.

---

² Forsvarssjefens koordinerende myndighet og kravstilling overfor Nasjonal sikkerhetsmyndighet begrenses av myndighetsoppgaver direktoratet er tillagt og andre oppgaver gitt direktoratet av Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet.

3. Forsvarsdepartementets krav til Forsvarets interne styring

Formålet med økonomi- og virksomhetsstyringen er at statlige midler brukes og inntekter oppnås i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, at fastsatte mål og resultatkrav oppnås, at statlige midler brukes effektivt og at statens materielle verdier forvaltes på en forsvarlig måte.

3.1 Virksomhetsledelsen

Forsvarssjefen er Forsvarets øverste leder, og har ansvaret for resultatene innenfor samfunns målet og de mål og resultatkrav som er gitt i tildelingsbrevet.

Forsvarsstaben utøver på vegne av forsvarssjefen strategisk ledelse av Forsvaret, herunder utøver Forsvarsstaben gjennomførings- og oppfølgingsansvaret for oppdrag fra Forsvarsdepartementet. I den løpende styringsdialogen er Forsvarsstaben det sentrale grensesnittet og kontaktpunktet for Forsvarsdepartementet.

3.2 Risikostyring og internkontroll

Forsvarets interne styring og kontroll skal være tilpasset risiko, egenart og vesentlighet.

Forsvarssjefen skal planlegge slik at Forsvaret når de mål og krav som er satt, og foreta prioriteringer iht. vurdering av risiko og vesentlighet.

Risikovurderinger og oppfølging av risiko skal være en integrert del av systemet for styring og kontroll i Forsvaret, og skal brukes i etatens mål- og resultatstyring. Forsvaret skal vurdere risiko for hele etatens ansvarsområde, analysere og vurdere hvordan påvist risiko skal håndteres for å nå de mål og krav som er satt på en best mulig måte. Dersom det oppstår vesentlige endringer i vurderingene skal disse meddeles Forsvarsdepartementet.

3.3 Krav til internrevisjon

Forsvarssjefen skal sørge for at Forsvaret har en hensiktsmessig internrevisjonsfunksjon, med en instruks hvor det fremgår at internrevisjonen skal følge etiske regler og standarder for profesjonell utøvelse av internrevisjon, slik utgitt av IIA Norge³. Kjerneprinsippene for profesjonell utøvelse av internrevisjon skal være en del av internrevisjonens rammeverk, og alle kjerneprinsippene må være gjeldende og fungere etter hensikt, både for internrevisor og for internrevisjonsfunksjonen.

Internrevisjonen skal utarbeide en årlig risikobasert revisjonsplan, som godkjennes av forsvarssjefen og oversendes Forsvarsdepartementet med kopi til Riksrevisjonen senest 10. januar hvert år.

Internrevisjonen skal også overlevere en årlig rapport om internrevisjonens virksomhet til forsvarssjefen, inkludert en overordnet uttalelse om modenheten av styrings- og kontrollprosessene etter sektorens modenhetsmodell for styring og kontroll. Denne sendes til Forsvarsdepartementet med kopi til Riksrevisjonen senest 20. januar påfølgende år.

Internrevisjonen utarbeider rapporter etter hver revisjon, og rapporterer disse direkte til forsvarssjefen. Forsvarssjefen sender revisjonsrapportene fra bekreftelsesoppdrag sammen med Forsvarets plan for oppfølging, til Forsvarsdepartementet med kopi til Riksrevisjonen, løpende og uten ugrunnet opphold.

---

³ The Institute of Internal Auditors Norge, Norges interne revisorers forening.

3.4 Krav til regnskap

Regnskapsavleggelse

Forsvaret skal avlegge regnskap til statsregnskapet etter kontantprinsippet. Forsvaret fører også et periodisert virksomhetsregnskap iht. statlige regnskapsstandarder (SRS).

Godtgjørelser eller andre utbetalinger til forsvarssjefen

Godtgjørelser og andre utbetalinger til forsvarssjefen skal attesteres av økonomisjefen i Forsvaret.

3.5 Forsvarssektorens verdigrunnlag

Forsvaret skal etterleve forsvarssektorens verdigrunnlag. Lokale tiltaks- og virksomhetsplaner skal bidra til at målene i arbeidet nås. Forsvaret skal arbeide for å motvirke mobbing og seksuell trakassering. Forsvaret skal også prioritere arbeidet med øke sosialt og kulturelt mangfold i organisasjonen.

3.6 Aktivitets- og redegjøringsplikten i likestillings- og diskrimineringsloven

Forsvaret skal i all sin virksomhet, som offentlig myndighet og som arbeidsgiver, arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering, i henhold til lov om likestilling og forbud mot diskriminering, §§ 24, 26 og 26 a. Arbeidet skal redegjøres for i Forsvarets årsrapport.

3.7 Institusjonell motstandsdyktighet

Forsvaret skal styrke institusjonell motstandsdyktighet og hindre omdømmetap ved å redusere risikoen for uønskede hendelser nasjonalt så vel som i internasjonale operasjoner. Arbeidet skal være langsiktig og forebyggende og ha som mål å øke kunnskapen om regelverk og prosedyrer, etisk refleksjon og å skape kultur for høy integritet i oppdragsløsningen. Det skal utarbeides modenhetsvurderinger av graden av integritet innenfor særlig viktige områder.

3.8 Tilskuddsforvaltning

Forsvarsdepartementet fastsetter forskrift om Tilskudd til frivillig aktivitet på forsvars- og sikkerhetsområdet. Forsvarssjefen er delegert forvaltningen av Tilskuddsordning for veteranorganisasjoner og veteranprosjekter, i tråd med bestemmelsene i forskriften. Forsvarssjefen er ansvarlig for å tildele og forvalte tilskudd bevilget over kapittel 1720, post 71.

Alle tilskudd skal forvaltes i henhold til Bestemmelser om økonomistyring i staten, kapittel 6. Tilskudd skal kun innvilges på bakgrunn av Stortingets budsjettvedtak. Forslag til tilskudd utenfor tilskuddsordningen skal spilles inn i forbindelse med etatens budsjettinnspill.

4. Styringsdialogen

Styringsdialogen brukes som en samlebetegnelse på styringsdokumenter, rapporter og møter av styringskarakter mellom Forsvarsdepartementet og den underliggende virksomheten. Følgende dokumenter er sentrale i styringsdialogen mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret:

- Instruks for Forsvaret,
- Forsvarsdepartementets tildelingsbrev og supplerende tildelingsbrev,
- Forsvarets tertialrapporter og årsrapport, og
- etatsstyringsmøter med tilhørende referat.

Styringsdialogen mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret skal være basert på vurderinger av risiko og vesentlighet. Forsvarsdepartementets styring skjer skriftlig, og alle oppdrag og føringer som

innebærer ressurspådrag skal oversendes Forsvaret i form av tildelingsbrev eller supplerende tildelingsbrev.

I tillegg til styringsdialogen vil det være behov for å avholde møter mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret hvor tema er av faglig art. Antall årlige fagmøter vurderes etter behov, og likeledes skal behovet for referat vurderes. Dersom det i et fagmøte oppstår behov for å gi Forsvaret oppdrag eller føringer, skal dette gjøres skriftlig i etterkant av møtet i et supplerende tildelingsbrev.

4.1 Etatsstyringsmøter mellom Forsvarsdepartementet og Forsvaret

Forsvarsdepartementet har som hovedregel tre etatsstyringsmøter med Forsvaret i løpet av året. Tidspunkt for møtene fastsettes i det årlige tildelingsbrevet. Basert på Forsvarets rapportering, vil etatens måloppnåelse og risikovurderinger være tema i møtene. Det kan også avholdes ekstraordinære etatsstyringsmøter på utvalgte områder i løpet av året. Ett av de årlige møtene skal ha et strategisk fokus med begrenset deltakelse.

4.2 Rapportering

Tertialrapporter

Forsvaret skal rapportere måloppnåelse og risikovurderinger på tidspunkt og format som angitt i tildelingsbrevet. Hvor ikke annet er angitt skal måloppnåelsen evalueres ved kvalitativ analyse som eventuelt bygger på kvantitative elementer. Forsvaret må frembringe tilstrekkelig informasjon og analyser av måloppnåelse. Både status og prognose på målnivå skal inngå i rapporteringen. Dersom fastsatte mål ikke nås, skal Forsvaret redegjøre for årsakene til dette.

Forsvaret skal vedlagt tertialrapportene levere oppdaterte risikovurderinger og identifisere risikofaktorer som kan true måloppnåelsen i et årlig og flerårig perspektiv, samt andre vesentlige risikoer innenfor virksomhetens område. Risikoreduserende tiltak innenfor etatens fullmakter skal synliggjøres og iverksettes. I etatsstyringsmøtene vil det drøftes hvorvidt restrisikoen er akseptabel.

Tertialrapportene skal dekke angjeldende budsjettår frem til og med april for første tertial, august for andre tertial og desember for tredje tertial. Tidsfrister og konkretiserte krav til rapportering av mål- og resultatoppnåelse fremgår av tildelingsbrevet. Rapporteringsfrekvens og innhold kan tilpasses basert på risiko og vesentlighet.

Årlig vurdering av operativ evne (VOE)

Forsvarssjefen skal årlig gi sin vurdering av Forsvarets operative evne (VOE). Hensikten med denne vurderingen er å informere forsvarsministeren, regjeringen og Stortinget om forsvarssjefens militærfaglige vurdering av den operative evnen i Forsvaret. Vurderingen skal også gjøre rede for endringer og utvikling fra foregående år.

Med utgangspunkt i rådende sikkerhetspolitiske situasjon, Forsvarets effektmål, tilgjengelig struktur og status- og avviksrapportering fra underliggende avdelinger skal forsvarssjefen utøve sitt militærfaglige skjønn i vurderingen av den operative evnen til å løse Forsvarets ni oppgaver, støttet av øvrige etater i forsvarssektoren og totalforsvaret. Med utgangspunkt i Forsvarets ni oppgaver skal vurderingen av Forsvarets operative evne presenteres innenfor følgende tre hovedbolker:

1. Forsvarets evne til å lede og gjennomføre daglige operasjoner med styrker i daglig tjeneste,
2. Forsvarets evne til å opprettholde beredskap for sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt og
3. Forsvarets samlede operative evne.

I tillegg til en helhetlig vurdering av operativ evne, skal forsvarssjefen også presentere en vurdering

av Forsvarets måloppnåelse relativt til resultatmålene i gjeldende tildelingsbrev.

Dersom forsvarssjefen vurderer at det politiske besluttede ambisjonsnivå for gjeldende langtidsplanperiode eller den faktiske statusen på den operative evnen i Forsvaret innebærer vesentlige risikoer for eksempel vurdert opp mot den sikkerhetspolitiske utviklingen, skal det redegjøres for dette, som egen merknad.

VOE fremmes skriftlig til Forsvarsdepartementet. I tillegg skal det utarbeides en visuell fremstilling for muntlig fremføring. Vurderingen skal angi status for Forsvaret pr. 1. september, men skal søke å favne hele gjennomføringsåret der dette er naturlig. Rapporteringsfrist fra forsvarssjefen til Forsvarsdepartementet er senest 1. oktober. Tidspunkt for fremleggelse for forsvarsminister, regjering og Storting bestemmes av den politiske kalenderen.

Årsrapport

Kravene til årsrapporten er fastlagt i økonomiregelverket. Årsrapporten skal gi en helhetlig, balansert og overordnet beskrivelse av etatens virksomhet, ressursbruk og resultater det foregående år, og i et planperiodeperspektiv.

I årsrapportens del IV skal forsvarssjefen gi en overordnet vurdering av om etatens styring og kontroll er tilpasset risiko og vesentlighet. Det skal redegjøres for hva som er grunnlaget for vurderingen, herunder med konkret referanse til gjennomførte egevalueringer kombinert med internrevisjonens vurderinger. Både egevalueringer og internrevisjonens vurdering skal gjennomføres etter sektorens modenhetsmodell for styring og kontroll. Forsvaret skal kort omtale aktiviteten i varslingskanalen.

Forsvaret skal videre redegjøre for arbeidet med å fremme likestilling og hindre diskriminering, jf. pkt. 3.6 Aktivitets- og redegjørelsesplikten i likestillings- og diskrimineringsloven.

Øvrige rapporteringskrav for det enkelte budsjettår formidles i tildelingsbrevet.

Månedrappporter

Forsvaret skal fremsende månedlige rapporter om håndtering av økonomisk risiko som diskuteres i månedlige statusmøter med FD.

Særskilt om regnskapsrapportering

Virksomhetsregnskapet skal rapporteres i 2. tertialrapport og i årsrapporten i henhold til standard rapporteringspakke utarbeidet av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ).

I tillegg bes det om:

- Note nr. 2 Lønn i del VI av årsrapporten og tertialrapporten splittes opp i lønn, overtid, variable tillegg inkl. fleksitid, annen lønn og avgangsstimulerende tiltak.
- Egen note på oppstilling og splitt konsulenttenester i henhold til ny kontoplan fra DFØ
- Økonomiske nøkkeltall etaten/virksomheten selv bruker i sin styring.
- Analyse av virksomhetsregnskapet, både resultat og balanse, inklusive vesentlige endringer i resultat- og balanseposter sammenliknet med tidligere perioder.
  - Kommentarer til virksomhetsregnskapet skal begrenses til forhold som er av vesentlig betydning for å kunne vurdere etatens regnskapsavleggelse og økonomiske stilling. Dersom det forekommer andre forhold som er vesentlige for virksomhetsregnskapet, skal også disse kommenteres.

Andre krav

Forsvarssjefen skal årlig fremlegge en rapport over tildelte midler i tilskuddsåret, jf. pkt. 3.5 Tilskuddsforvaltning.

Alle brev fra Forsvaret til Riksrevisjonen skal sendes med kopi til Forsvarsdepartementet. Vedlegg skal følge vedlagt, med mindre annet er avtalt.

Utover dette skal Forsvaret bidra til svar på spørsmål som Stortinget har stilt til forsvarsministeren og andre politiske henvendelser innen den fristen Forsvarsdepartementet angir.

5. Ikrafttredelse

Instruks for Forsvaret trer i kraft med virkning fra 1. januar 2021.